

KARAMAN VÂLİSİ ÇELİK MEHMET PAŞA'NIN TEREKESİ

Yrd. Doç. Dr. Bayram ÜREKLİ*
Arş. Gör. Alpay BİZBİRLİK**

Mehmet Paşa'nın ailesi ve hayatı hakkında bilgi bulunmamakla birlikte Sicilli Osmânî'de O'nun Polad Paşa'nın oğlu olduğu belirtilir (1). Aslen Burdur'lu olduğu anlaşılmaktadır (2).

Kendisine de-herhalde aileden gelen bir lâkab olmalı ki babasının ismi ile de zikredilen Polad (veya Pulad) kelimesinin Türkçe karşılığı olan "Çelik" lâkabı verilmiştir (3).

Yukarıdaki eserde de çocukluğu ve yetişmesi ile ilgili bilgi verilmeyen Mehmet Paşa, önce Kapıcıbaşı sonra da Mîr-i Mîran (beylerbeyi) olup, Hâmid Sancağı Mutasarrıfı vazifesine getirilmiştir. 1156 yılının Zil-hicce (1744 Ocak) ayında kendisine vezirlik ihsan buyurularak, Ramazan 1158 (Ekim 1745) de Konya Vâlisi olmuştur. Fakat bu görevinde daha bir yılı tamamlamadan 1159 Ramazan'ın (Eylül 1746) da vâli olarak Diyarbekir'e gönderilmiştir. Çok kısa bir süre de orada kaldıktan sonra Cemaziye'l-ahir 1160 (Haziran 1747) yılında Van'a ve yine aynı sene Ramazan ayında Karahisâr-i Sâhib'e gönderilmiştir. Mehmed Paşa 1161 yılı Şaban'ında (Ağustos 1748) Anadolu Vâlisi olmuş, fakat burada da iki ay görev yapabilmiş, aynı yılın zilkade ayında Trabzon'a tayin edilmiştir. Bu kadar kısa sürelerle niçin yer değiştirildiği anlaşılmayan Mehmed Paşa Trabzon'da da bir ay kalabilmiştir. Zilhicce ayında Trabzon'dan Rakka'ya gönderilmiştir. İki yıl Rakka'da görev yaptıktan sonra Zilkade 1163 (Ekim 1750) de Aydın'a tayin edilmiştir. Hadiseler karşısında tedbirli ve kararlı hareket eden Mehmet Paşa 1165 (1752) de Eğriboz'a ve müteakiben İçil'e geçmiştir. 1167 Recep ayında da (Mayıs 1754) Adana'ya gönderilmiştir (4).

Daha sonra ikinci defa Konya Vâlisi olan (5), Mehmet Paşa Rebi'ül-evvel 1173 (Ekim 1760) de Cerde Askeri Komutanlığı sıfatı ile Sayda ve Trablus Şam'a vâli olmuş ve kısa zaman sonra Cemaziye'l-evvel'de Hac Emirliği ile Şam vâliliğine getirilmiştir. Vazife hayatında güçlü ve kabiliyetli olan Mehmet Paşa, bu sefer Rebi'ül-ahir 1174 (Kasım 1760)'de ikinci defa Rakka ve Evâsıt-ı Safer 1175'te (Eylül 1761) tekrar Konya (6), 1762'de de Adana'ya gönderilmiştir. 1177 Receb'inde (Ocak 1764) Anadolu vâliliğine (7), 23 Muharrem 1178 (1764) üçüncü defa olarak Konya vâliliğine getirilmiştir (8). Konya'dan sonra üçüncü defa olarak Adana vâliliğine atandı ise de hareketinden önce 1179 Muharreminde Konya'da vefat etmiştir.

*) S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim üyesi

**) S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Arş. Görevlisi

1) Mehmed Süreyya, *Sicilli Osmânî yahut Tezkire-i Meşâhir-i Osmânî*, C.IV, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1308, s. 248; Bkz. Resim 2'deki mezar taşı.

2) Başbakanlık Osmanlı Arşivi, (BOA), Cevdet Tasnifi Dahiliye, (CD.) 3850 (Hüküm).

3) "Çelik" kelimesi aynı zamanda Mevlevî tâbirlerinden bir arşın uzunluğunda bir değneğin adı olup, kazancı postunun üstüne asılır ve suçlular bununla te'dip olunurdu. Bkz. M.Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C.I, s. 346.

4) M. Süreyya, *Sicilli Osmânî*, C.IV, s. 248.

5) BOA, Cevdet Tasnifi Dahiliye 14034. (Hüküm).

6) *Konya Şer'iyye Sicili* (K.Ş.S.) 100/149-2; M. Süreyya, *Sicilli Osmânî*, C.IV, s. 248.

7) Mehmet Paşa'nın zikredilen tarihte Anadolu vâliliğinde bulunduğu dair Bkz. K.Ş.S., 58/213-2, (16 Şaban 1177 tarihli Ferman Sureti) Bu tarihte Karaman Vilâyeti vâlisi Abdî Paşa'dır; Bkz. K.Ş.S., 58/199-1, 58/215-2, 58/217-1.

8) Karaman vâliliğine atandığına ve hazeriyesine dair Bkz. K.Ş.S., 58/182-1, 58/196-1; Görevi sırasında yazışmalara dair Bkz. K.Ş.S., 58/156-2, 58/164-1,3, 58/165-1,2,3, 58/171-2, 58/173-3, 58/182-1, 58/184-1.

Mehmet Süreyyâ onun vasıflarını sayarken "Şedidû's-şekîme, kaviyyü'l- azîme, müdebbir ve muktedir" bir kişi olarak tanıtır (9)

Çelik Mehmet Paşa'nın vârisleri olarak da karısı Hacı Züleyhâ Hanım, (1807'de ölmüştür) çocukları İbrahim ve Ahmet Beyler (10) ile baba bir kardeş olarak zikredilen Hasan, Ali, Hüseyin Bey ve Zübeyde Hanım geçmektedir ki bunlar (başka Hanımından veya cariyelerinden olan çocukları olsa gerektir). Muhibbâne Hanım ise Mehmet Paşa'nın kardeşi olarak belirtilmektedir.

Çelik Mehmet Paşa Konya Valiliği esnasında Konya'da Ovaloğlu Mahallesinde bir cami ve medrese yaptırmıştır. Camiye bulunduğu mahalleden dolayı Ovaloğlu Camii denilmiştir. Medrese ise son yıllarda yıkılmıştır. Taşdan 4 duvar üzerine toprak dam olarak yapılan camii bir kaç defa tamir görmüştür. Tek şerefeli olan minare kaidesinin doğu tarafında şu kitabe yer almaktadır. (Bkz. Resim 1)

"Şerîf-i dil-küşâ Âlemde râ'nâ
Muhammed paşa yapmış bu diyâre
Bu mâ dih gûş edüp tarih söyler
Zihî âbâde hu'rem o mihâre" Sene 1178

1765 yılında Konya'da vefat eden Çelik Mehmet Paşa Şems mezarlığına defnedilmiş, daha sonra mezar taşı oğlu İbrahim Bey'in (V. 1814) mezar taşı ile birlikte Konya müzesinde muhafaza edilmiştir (11).

Mezar taşında şu ibare yer almaktadır. (Bkz. Resim 2)

"Çelik Paşa-yı Âl-i cahe rahmet eylesün mevlâ
Gazâda Seyf-i Sârim idi hakka mazhar-ı himmet
Polad Paşa-yı zâtın sulb-ı zuhûr-ı pâkidir
Metânette ye gâne hüsn-i tedbîrinde bî minnet
Lebib âsa dua gûyân okurlar bî riyâ tarih
Makam olsun Ç'elik Paşa'ya bab-ı vâye-i cennet"
el-fatîha Sene 1179

Terekesi

Tereke kayıtlarına Osmanlı Devleti idaresinde yazılı belgeler arasında sıkça rastlanmaktadır. Ölenlerin terekesine dair tutulan bu resmî listelerin, kassâm veya tereke defterlerinin, veyahut kadı sicilleri bulunan kayıtların, iktisadî ve ictimâî tarih açısından taşıdıkları önem malûmdur (12).

Bu kayıtlar, eşyâ ve maddelerin kuru bir liste halinde alt alta sıralanmasından ibaret gibi görünse de, ölen kişinin medenî halini, aile durumuna dâir bilgileri, ölmeden önceki yaşayış şekillerini, tasarruflarında bulunan her türlü giyim ve ev eşyası, özel zevkleri ile ev, bağ, bahçe ve çiftlik gibi gayri menkûl malları ve bunların tesbit edilmiş

9) Mehmet Süreyya, *Sicilli Osmanî*, C.4, s. 248.

10) Sicilli Osmanî'de oğlu olarak zikredilen İsmail Ağa tereke kaydında çiftlik nazırı olarak geçmektedir. Bkz. Belge 2; İbrahim Bey'in Konya'da mütesellimliği sırasında halktan fuzûlî para topladığı için Burdur'a sürgün edildiğine dair Bkz. BOA, C.D 13850 (H.1217 hüküm).

11) Mehmet Önder, *Mevlana Şehri Konya*, II. Baskı, Ankara 1971, s. 248-249.

12) Ömer Lütfi Barkan, Edirne Askeri Kassamanı Ait Defterleri (1545-1659) "Belgeler", C.III, T.T.K. Ankara, (1966) s. 1.

değerleri hakkında verdiği bilgilerle maddi kültürün değerli bir kaynağını oluşturmuştur. Yine bu defterler, değişik tarihi zamanlarda ve çeşitli bölgelerde, servetin çeşitleri ve dağılımı, maddi imkânın durumu, insan hayatındaki konforun seviyesi, türlü üretim ve ticaret mallarının belirtilmesi bakımından önem arz etmektedir (13).

Bizim ele aldığımız Karaman Vâlisi Çelik Mehmet Paşa'ya ait tereke kayıtları ise Konya Şer'iye Sicilleri arasında 58 numaralı defterin değişik sayfalarında kayıtlı bulunmaktadır. Terekenin sayımı birkaç gün sürmüş olmalı ki, kayıtlar birbiri ardına sıralanmamış, araya başka mahkeme kararlarının da kaydedildiği görülmektedir. Bu sayım işi 1179 yılı Safer ayında başlamış ve aynı yıl Rebi'ul-âhir'de son bulmuştur. Bu zaman içerisinde mal ve mülkü tek tek sayılarak, bazılarının da değeri belirtilmiştir. Bir başka husus ise Mehmet Paşa'nın tereke kaydı arasına Zevcesi Züleyhâ Hanım'ın kardeşi, Sübhânîrîdî'nin para ve eşyâsının da tahrir olunarak kaydedildiğini görmekteyiz (14). Niçin kaydedildiği pek anlayışamayan bu kaydı da belgelerin en sonunda vermeyi uygun bulduk.

Ölenin mirâsının taksimi Kadı'nın vazifeleri arasındadır. Kadı, birinin bu husustaki isteği üzerine, zaten selâhiyeti dahilinde olan yetim ve gâiblerin hakkını korumak, vasiyetlerin yerine getirilip getirilmediğini kontrol etmek, mirasçıların menfaatlerini temin etmek, bunun hâricinde ölen kişi devlet hizmetinde çalışan biri ise hazinenin menfaatlerini korumakla görevli idi. Bu gibi durumlarda, kadının devamlı bu konulara bakan ihtisaslaşmış memuru "kassâm"ın kontrolünde mirâs malları tek tek sayılır, yetkili bilirkişiler tarafından kıymetleri de takdir olunarak teferruatlı muhalefât listeleri düzenlenirdi (15).

İslâm miras hukukuna göre, ölenin bıraktığı malların taksimi yapılmadan önce, sıra ile ölenin cenazesinin kaldırılması (techîz ve tekvin) için gerekli masraflar, ölenin varsa şahıslara olan borçları ödenir, ölenin vasiyeti yerine getirilir. Bu işlemler tamamlandıktan sonra kalan mallar mirasçılar arasında sıra ve hisselerle göre şer'i miras kâideleri çerçevesinde taksim edilirdi. Taksimden sonra gâibde veya küçük veya yaşta olanların haklarının korunarak mallarının muhafazası ve işletilmesi için bir vâsi tayin edilirdi.

Üzerinde durduğumuz konuda, tereke, Kadı "*Es-Seyyid Ahmed Bey'in*" ma'rifeti dahilinde tahrir olunarak, Çelik Mehmet Paşa'nın daha küçük yaşta bulunan oğlu İbrahim Bey'e vekil olarak Çiftlik Nâzırı İsmail Ağa'nın tayin edildiğini görmekteyiz (16). Kadı'nın bu taksim işini yerine getirme karşılığı, kanunnâmelerde belirtildiği kadıyla resm-i kısmet ve diğer masraflar tahsil edilirdi. Burada da, *Harcı defter, Katibiye,*

13) Barkan, *aynı eser*, s. 2-3; Bu defterlerin önemi üzerinde daha önce durulmuştur. Bkz. Fekete Laios, 1587 yılı sonlarında vefat etmiş olan Zeâmet sahibi Ali Çelebi'nin Muhalefât listesine ait bir tahlil ve inceleme yazısını, Viyana Millî Kütüphanesi'ndeki 16 sayfalık bir Türkçe yazmadan faydalanarak neşretmiştir. Bu yazı Saadet Karatay tarafından Macarca'dan "XVI. Yüzyılda taşralı bir Türk Efendisinin evi" adı ile Türkçe'ye çevrilerek yayınlanmıştır. Bkz. belleten, s. 116 Ankara, Ekim 1965, s. 615-638; Fekete bu makalesinde, Ali Çelebi'yi bir gün sabah uykusundan uyanmış farzederek, onun sadece evini dolduran eşyaları değil, hayatının her türlü yönünü, kendi tabiri ile, bizzat Ali Çelebi'nin kendisini, kullandığı eşyalar vasıtasıyla ortaya çıkarmıştır; Halil İnalçık'ta Bursa Kadı Sicillei içindeki bu kayıtların önemini çok önceleri belirtmiştir. Bkz. Halil İnalçık, "15. Asır Türkiye İktisadî ve İctimaî Tarihi Kaynakları" *İktisat Fakültesi Mecmuası*, C.15, S. 1-4 (1954), s. 51-75; Bu alanda daha sonra da bazı çalışmalar yapılmıştır. Bkz. Musa Çadırıcı, "Hüseyin Avni Paşa'nın Terekesi", T.T.K. Belgeler, C.XI, S. 15, Ankara 1986, s. 145-164; Serap Yılmaz "İranlı Ermeni Bir Tüccârın Terekesi ve Ticarî Etkinliği Üzerine Düşünceler" *Tarih İncelemeleri Dergisi*, VII, İzmir 1992, s. 191-215.

14) Bukayıt "Müteveffa Çelik Mehmet Paşa'nın zevcesi Hacı Züleyhâ Hatun'un karındaşı Müteveffâ-i Müşârün ileyhin kayımı Sübhânîrîdî Bey'in nukûd ve eşyâsı olmak üzere tahrir olunup Mübâşiri tarafından gelen defterin aynı suretidir" şeklinde zikredilmekte ve çeşitli eşyâdan oluşan 111 kalem mal tesbit edilmiştir. Bkz. Belge 11.

15) Barkan, Edirne Askeri Kassâmı'na ait Tereke Defterleri, s.2

16) Bkz. Tereke Listeleri, *Belge 2*.

Hüdâmiye, Mahzâriye ve Kalemiye gibi hizmetler karşılığı belirli bir ücretin alındığını görmekteyiz. Mehmet Paşa'nın mallarının bir kısmına zamanın değerine göre fiat takdir edilerek kuruş üzerinden değeri de tesbit edilmeye çalışılmıştır. Buna göre,

Hüseyn Bey'e 5961 Guruş
Muhıbbâne Hanım'a 5526 Guruş
Zübeyde Hanım'a 2543 Guruş
Ali Bey'e 1434.5 Guruş
Hasan Bey'e 2917.5 Guruş
İbrahim Bey'e 16419 Guruş

verildiği bunun yanında değeri takdir edilmeyen eşyalarında ayrıca taksim edildiğini görmekteyiz.

Bu kadar malı Çelik Mehmet Paşa'nın nereden elde ettiğini düşündüğümüzde ise, önceleri ahs tevcihi usûlüne göre gelirini sağlayan idarecilerin (bilhassa onsekizinci asrın ikinci yarısından itibaren vilâyet idarelerinin bozuk olan nizamlarından dolayı) ve vâlilerin her sene tevcihâta tâbi tutulmuş olduğunu görmekteyiz (17). Bundan dolayı bir vilâyete vâli olan kişi, vezîr-i âzam, ve defter mûcibince diğer icâbedenlere vermesi gerekli olan câize'yi ve kendi ihtiyacı olan parayı ve ayrıca ma'zûl kalacağını düşünerek, o zamanda kendisine yetecek Meblağı halktan tedârik yolunu düşünürdü. Biz Mehmet Paşa'nın bu mala nasıl sahip olduğunu bir tarafa bırakarak, terekisini yeni harflere çevirip aslını da fotokopi olarak veriyoruz.

Belge 1.

Müteveffâ Çelik el-Hâc Mehmet Paşa'nın terekesinden alacak iddia edenlerin esâmi ve alacaklı esnâflardan (?) defteridir ki zikir olunur hurrire fi 10 Safer sene 1179/29 Temmuz 1765

(değeri)

Guruş Esnafının alacağı diyü iddiası

040

022 Saraç esnâfının

023.5 Haffâf esnâfının

085.5

053 Attarlar esnâfının

017 'Akkambaşı başının

009 Kaşıkçı esnâfının

022 Çıkrıkçı esnâfının

027 Kendirci esnâfının

213.5

070 Semerci esnâfının

300 Kırk nefer 'Akkamların

138.5 Sarıbal 37?

0722

17) İ.Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C.IV/1, s. 438.

0045 Saka nefer 12
0075 Sâysis 20
0165 Hizmetgân nefer 40
1920 Vekil harç yevm 40
3078 Mahdumları Hasan Bey ve Ali Bey
6005
1177.5 Saray tamiri bakâyâsı İsmail Ağanın
0095 Atlas baha
2304 İsmail Ağanın vefâtından fermân suduruna dek yirmi günlük

9581.5

0067 Kara (bürceğin?) Hasıl akçesi
0649 Saferin beşinden yirmi sekizine gelince tayinât
0465 Fermân-ı âli vürûdundan sonra gurre-i Saferden beş günlük
3000 Arpa Emîni el-Hac Süleyman'a on aylık
0215 Devlet-i Aliyye'den fermân viruduna değin yirmi günde Canib-i Şer'den Hazineye ve Saraya tayin olan ademlere ücret

13977.5

TEREKE LİSTELERİ

Belge 2.

Sâbikan eyâlet-i Karaman Vâlisi iken mahrûse-i Konya'da intikâl-i dâr-ı bekâ iden vezîr-i merhûm ve mağfûrun leh Çelik Hacı Mehmed Paşa'nın evlâdından İbrahim Bey'in vâlidesi Hanım Kadın ve çiftlik nâzırı İsmâil Ağa yedinde olub sağır-i mumâ ileyhindir deyü tahrîr itdirdikleri çiftlik ve emvâl ve eşyâsı bâhâtt-ı hümayûn mucibince kendüye in'âm ve ihsân buyurulmağla kadı Es-Seyyid Ahmet Bey'in ma'rifetiyle ve ma'rifet-i şer'ile tahrîr ve mukaddemim takdîmiyle takdîm olunup sağır-i mumâ ileyhin umûrını ru'yete ve çiftlik ve sâir emlâkını hıfz ve hırâsete ve hatta mumâ aleyhin tarafından vekîl nasb ve ta'yin olunan merkûm İsmâil Ağa'ya teslim olunan eşyâ ve emlâk defteridir ki zikr olunur. Fi 21 Rebî'u'l-âhir sene 1179, 7 ekim 1765.

<u>Esya</u>	<u>Adet</u>	<u>Değeri</u>
1) Sim sa'at	2	120 guruş
2) Sim kebir şamdan	1 kıyye	135 guruş
3) Sim kabrelü safra		40 guruş
4) Sim bıçak	2	33 guruş
5) Çâr-şal beyaz ve turuncu	2	80 guruş
6) Abanoz kabzalı hançer		20 guruş
7) Şal işleme berber takımı ma'a makrame		50 guruş
8) Altun harcı cevherlü Üstekan (?)		80 guruş

9) Üç parça önlük altun kuşak harcı taşlı	-	180 guruş
10) Som kabza ve kınlı 10 adet harcı yakut taşlı hançer	-	70 guruş
11) Simli Şamkâri bıçak	2	25 guruş
12) Sim gülbedân ve buhurdan		35 grş. 13 para
13) Sim kınlu sağır piştov	1	30 guruş
14) İki beçelü kemer sim raht ve sim reşme		200 guruş
15) Simli eğer	1	20 guruş
16) Mor çuka üzerine sim kabrelü bargir reşmesi	-	200 guruş
17) Al çuka üzerine işleme sim kabrelü kesme		130 guruş
18) Mahruse-i Konya'da menziline olan kilim ve keçe ve yan kalıçesi	15	105 guruş
19) Taşrada çiftlik ve sarayında iki oda döşemesi		
Kıbrısı Yasdık mak'ad	35	
Mak'ad	8	
Selanik Keçesi	-	
Acem kalıçesi	-	
Uşak döşemesi	1	
Kilim	6	hepsi 50 grş
20) Hâric-i Konya'da vâki çiftlik sarayı tevâbi ve levâhıkıyla ma'lûmü'l hudud ve'l kat'-ı mülk tarlalarıyla		5000 guruş
21) Def'a Konya'da Sarı Hasan Sokağında kâin dahi-liye ve hariciye müştemil mülk-i menzil		1500 guruş
22) Suğla mukata'sı hisesinden saray çiftliğinden 1176, 77, 78 senelerinde muhsulâun vâsi marifetiyle hesabı ru'yet olunup ba'de ihraci'l masrûfât İsmâ'il Ağa zimmetinde zuhur iden mebâhîği		4356 guruş

YEKÜN: 12463 guruş

MİNHAL İHRACAT:

Harc-ı defter: 320 guruş Huddâmiye-i hokkadân: 50 guruş Kalemkiye ve ihzariyye ve muhzir başı: 30 guruş

YEKÜNÜ'L İHRACÂT : 400 guruş

SAHHÜ'L BÂKİ : 12063

Fi yed-i vekili'l-vâsi İsmâ'il Ağa

Belge 3.

Mütevefa Vezir El-Hâc Mehmet Paşa merhûmun evlâd-ı sigârından İbrahim Bey'in Suğla mukata'ası hissesi ve Saray çiftliği ve Çavuşçu çiftliği İsmâ'il Ağanın emânet-i yedinde olub yetmiş altı senesinden yetmiş sekiz senesine hitâmına dek muhâsebesi görülmemeğe sağır-i mumâ ileyhın vasisi sa'adedlü Es-seyyid Ahmet Bey'in marifetiyle yetmiş altı yetmiş yedi yetmiş sekiz senelerinde Saray çiftliği ve Çavuşçu çiftliği ve Suğla mukata'ası hissesinden mîr-i mumâ ileyhe â'id mahsûlât ve nûkûdun bi'l-cümle muhâsebesi marifet-iş Şer'le ru'yet ve ba'de ihrâcü'l masarîfât bâkîsi zimmetinde deyn idinüb defter-i kassâma idhal olunup meblağın defteridir ki zikr olunur hurrîre fi evâsıt-ı rebî'ül'âhir li sene tis'a ve seb'in ve mie ve elf. 11-20 Rebiu'l-ahir 1179/1765.

<u>Mahsulât</u>	<u>Mikdar</u>	<u>Değeri</u>
1) 76 senesi Saray çiftliğinden hasıl olan hinta	350 keyl	1750 guruş
2) 77 senesinde hasıl olan hinta	352 keyl	1760 guruş
3) 78 senesinde çiftlik-i mezbûrdan hasıl hinta	256 keyl	1024 guruş
4) 78 senesinde çiftlik-i mezbûrdan hasıl olan şa'ir	42 keyl	84 guruş
5) Çavuşçu çiftliğinden 77 senesinde hasıl olan mahsül	100 keyl	500 guruş
6) Bey'olunan çebic	69 aded	155 guruş
7) 78 senesinde hasıl hinta	40 keyl	160 guruş
8) Sene-i mezbur da şa'ir	250 keyl	500 guruş
9) Suğla mukata'asından 77 senesinde hissesine â'id		1000 guruş
10) Ba-Temessük		300 guruş
11) Darı	48 Keyl	72 guruş
12) Nısf-ı mukata'a-yı Mezbureden 78 senesinde hasıl		600 guruş
13) Der-zimmet-i İsmâ'il Ağa ba-temessük		915 guruş
14) Dört aded deve semeninden, merkum İsmâ'il Ağa zimmetinde		200 guruş

YEKÜN : 9020 guruş (dokuzbin yirmidir)

MİNHA'L-MASRUFÂT :

76 senesi Saray çiftliği masrûfâtı: 892,5 guruş

77 senesi çiftlik-i mezbûre masrûfâtı : 1480 guruş

78 senesi çiftlik-i mezbure masrûfâtı : 714 guruş

Çavuşçu çiftliği 76 senesi masrûfâtı : 468.5 guruş

Çiftlik-i mezburun 77 senesi masrûfâtı : 521,5 guruş

78 senesi masrufatı : 472 guruş

Harc-ı defter muhasebe kalemiyye ve hüddamiyye : 115 guruş

YEKÜN MASRUFAT : 4664 guruş

SAHHÜ'L-BAKİ : 4356 guruş

Der-zimmet-i İsmâ'il Ağa meblağ-ı mezbur 'ayniyle defterine idhal olundu.

Belge 4.

Suret-i Hatt-ı Hümayûn Şevket makrûn ihsândan saadât buyurıla. Zikr olunan memhûr oda, tahrir olunan,

Müteveffa Çelik Mehmet Paşa'nın Konya kal'ası haricinde vâki olduğu İbrahim Bey'in üzerinde olan çiftlik tâbir olunan sarayın hâriciyesinde hâlâ Konya nâ'ibi es-Seyyid Ahmed Efendi mührüyle memhur odada mevcut bulunup ve gerek saray-ı mezbûr dâhiliyesinde haremine mahsûs esvâb ve eşya derununde zuhûr ve müteveffa-yı müşârun ileyhın olmak üzere ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetleriyle mu'ayene ve tasdik ve ta'dâd ve tahrîr olunan eşyanın mübâşiri tarafından gelen defterin aynı suretidir.

<u>Eşyalar</u>	<u>Miktar</u>	<u>Değeri</u>
Hüseyin Bey'e		
1- Enâm-ı Şerif	1 aded	
2- Guruş: Altunların zuyufu vardır diyû şerh verilmiş, beyaz 7500+altun-ı mahlût 6187+, para? vezin 1331+0038?		15056guruş
2a- Sim Yıldız Kabare ökseleklî iki paçalı Haydârî raht Hüseyin Bey'e ihsan	1 aded	-
3- Sim yıldız zincir ökseleklî (?) İki paçalı Haydârî raht	1 aded	-
4- Sim yıldız ay resmi zincir ökseleklî iki parçalı zincirli raht Hüseyin Bey'e ihsan	1 aded	-
5- Sim yıldız bademi resm zincir ökseleklî bir paçalı raht	1 aded	-
6- Sim yıldız bir paçalı çiftkârî zincir ökseleklî raht	1 aded	-
7- Sim bir paçalı zincir ökseleklî raht	1 aded	-
8- Sim zincir pullu ökseleklî bir parçalı açık raht	1 aded	-
9- Sim bademi resm zincir ökseleklî üç paçalı raht	1 aded	-
10- Sim ince ay resmi zincir ökseleklî Erzurûmî raht	1 aded	-
11- Şebeş taklidi paftalı (katibde) sim bağlık ve sinebend raht	1 aded	-
12- Simpafta kayış paçalı bilâ öskelek Adana raht	3 aded	-
13- Sim pafta göbekli bila öskelek kırmızı kayış raht	2 aded	-
14- Sinebendi sim kabâre iki paçalı Erzurimî raht	1 aded	-
15- Sim birer pafta iki paçalı Antep rahtı	3 aded	-
16- Sim yıldız Bolu zincirli iki zincir paçalı ince raht (Hüseyin Bey'e ihsan)	1 aded	-
17- Sim yıldız kabareli bila öskelek açık raht	1 aded	-
18- Sim pafta siyah Kayış paçalı raht	2 aded	-
19- Mor çuka sim pul kabareli etrafı zincir yollu bargir kesmesi	1 aded	-
20- Mâî çuka sim kabare ve güllü haşa ma'a gömlek	3 aded	-
21- Kırmızı çuka sim safralı haşa ve mâî çuka sim güllü kabareli gömlek	1 aded	-
22- Molla Kilis haşa ma'a gömlek	1 aded	-
23- Sim kapare piştov kopri	4 çift	-
24- Sim gulaklı Aydın bıçağı	7 aded	-
25- Simli balta	1 aded	-
26- Sim at hama'ili ay resmi 1+zincir pullu 1	2 aded	-
27- Sim yular reşme ve Bor kosalaklı ve menevşe	11 aded	-
27a- Sim macun burhı hokkası iki kaşık	4 aded	-
27b- (Muhibbane Hanıma ihsan), sim yıldız kabare kebir mum safrası 6, maa mukarras 1	7 aded	-

28-	Sim kabare duhan tablası	4 aded	-
29-	Sim müşebbek nargile seri	1 aded	-
30-	Mineli müdevver seri sim nargile 1 yaldızlı 1	2 aded	-
31-	Rugâni işleme nargile	1 aded	-
32-	Sim nargile ayağı	1 aded	-
33-	Sim çavuş degneği, 1 (çe'gân) 1	2 aded	-
34-	Müsta'mel ve köhne şerbet makremesi ve yumamiye (Hanıma)		-
35-	Müsta'mel turuncu germsûde kablu zerdivaçesi yün kürk	1 aded	-
36-	Laciverdi şalı beneş (Hüseyin beğе)	1 aded	-
37-	Yeşil telli boğça (Hanıma)	1 aded	-
37a-	Musta'mel hama kırmızı yatak sargısı	1 aded	-
38-	Bir başlı sim çavuş kuşağı	1 aded	-
39-	Müsta'mel Kilis at gömleği 7+Köhne çuka 12	19 aded	-
40-	Cirid at gömleği cedid	28 aded	-
41-	Müsta'mel kaplan post haşe 14 (cedid 1)	15 aded	-
42-	Müsta'mel çuka beden puşidesi 10+6	16 aded	-
43-	Müsta'mel çuka haşe	5 aded	-
44-	Köhne yanluk haşe ma'a gömlek	1 aded	-
45-	Müsta'mel telli bilakoza	2 aded	-
46-	Mineli fincan zarfı	3 aded	-
47-	Kürdi dizgin 32, ibrişim 8	40 aded	-
48-	Müsta'mel ibrişim ve kuşak	22 aded	-
49-	Cedid rahme	10 aded	-
50-	Sim kablı demir rikâb	5 çift	-
51-	Havize ve Karahisar ve Mısır rikâbı	29 çift	-
52-	Adana kalaylı meşin raht	26 aded	-
53-	Demir reşme	10 aded	-

Belge 5.

Bu defterde mestur bi'l-cümle eslihâsına ba emr-i hümayunum olmuştur ta'arruz olunmaya bu hatt-ı hümayunumla defterleri yedlerine verilüb memhur senedleri ahz olunna .

Konya kal'ası hâricinde vâki' müteveffa Çelik Mehmet Paşa'nın oğlu İbrahim Bey'in üzerinde olan Çiftlik nâm sarayın dâhiliyesinde müteveffâ-yı müşâr' un ileyhin menkühâsı Hâcî Züleyha nâm mu'tekasıyla ümm veled Leylî ve hânım ve Mahbûbe cariyelerinin odalarında kendülerinin evlâdları Hasan ve Ali ve Hüseyin beyler ve kerimesi Zübeyde Hânımın olmak üzere tahrîr ve memhur olunan halı ve eşyaları defteridir. Fi 13 Safer 1179/ 1 Ağustos 1765 mezbure Hâcî Züleyha Hatun'un olmak üzere tahrir olunan:

<u>Esya</u>	<u>Miktar</u>	<u>Değeri</u>
1) Kebîr kıt'a Mushaf-ı Şerîf	1 cild	-
2) Nukûd; 500 zincirli + 342 tuğralı+100 yaldız+104?+ 40 para	1 cild	1086 guruş
3) Ortaları tahminen dörder ve etrafı birer kırat zeminleri hordece yüz yetmiş elmaslı uçlarında birer sagîr yakutlu iki başlı altun kuşak ma'a kolan	1 aded	-
4) Def'a ortaları birer vasat zümrüd ve etrafında tahminen birer kırat yirmi elmas ve vasat ve sagîr elli sekiz yakut ve altmış altı sagîr zümrüdü mâvî mineli iki başlı altun kuşak ma'a kolan	1 aded	-
5) Ortası bir vasatça ve etrafı kurbı sag'nce elmas ve kurbı vasatça yakut ve on iki vasatça inci ondalı altun zincirli baş asgısı	1 aded	-
6) Elli yedi vasat ve sagîr yakut ve zümrüdü bazubend	1 aded	-
7) Yedi bendli harcı sagîr zümrüd ve yâkutlu on dört sıra vasat inci bilezik	1 aded	-
8) Tahminen altmış miskâl zırh yapılı altun bilezik	1 aded	-
9) Vasat ve sagîr otuz sekiz elmas ortasında vasatça bir gök yakut ve etrafında beş kırmızı hordece yakut altun ud kutusu	1 aded	-
10) Elli yedi horde elmas ve on sekiz vasat habbe zümrüd avizeli altun gerdaniye	1 aded	-
11) Yirmi sagîr yâkut ve zümrüdü altun bazubend	1 aded	-
12) Dördü vasatça elli sekizi sagîr elmaslı altun tuğra	1 aded	-
13) Harcı incülü sa'at kisesi	1 aded	-
14) Etrafı sagîr on altı elmaslı amrûdi kebirce habbe zümrüd küpe	1 aded	-
15) Harcı vasat zümrüd altun yüzük 5; kebir harcı yakut 1; nadî emkaz latuü 3;	9 aded	-
16) Altun şukûfe (30 sagîr elmaslı 1, 20 sagîr elmaslı 1, ve harcı 20 elmaslı 1)	3 aded	-
17) Sagîr inci üzerine otuz yedi sagîr Mâşâallah sikkeli ve beş nisfiye altun avizeli iki başlarında sagîr incili altun asgı	1 aded	-
18) Altı sıra vasat inci üzerine emrûfi kebirce on yedi ayetli altun avizeli iki başları sagîr harcı yâkutlu asgı	1 aded	-
19) Sekiz sıra vasat inci üzerine dörderlik on tuğra sikkeli avizeli asgı	1 aded	-
20) Büyük asgı tahminen dörderlik altun	100 aded	-
21) Harcları incilice beyaz taş tesbih 1; tekke 1	2 aded	-
22) Sâde horde yâkut ve zümrüd ve la'li	32 aded	-
23) Sa'at altun 3, sim 2	5 aded	-
24) Cedid vasatça daneli gayr-i müsta'mel inci tahminen	30 miskal	-

25) Horde incili sürmedân	1 aded	-
26) Ağızları simlice dört şişe mevzu' yağ sandığı	1 aded	-
27) Anberi ham tahminen	8 miskal	-
28) Simli ve sâde çakı	4 aded	-
29) Molla yağlık ve oya	4 aded	-
30) Üzeri ve etrafı sim kaplı vasat nuhas akçe sandığı	1 aded	-
31) Sim leğen ıbrık	1 aded	-
32) Sim kebir gülbedân ve buhûrdân 2, vasat 1,	3 aded	-
33) Sim kahve ıbrığı	1 aded	-
34) Sim yıldızlı vasat güğüm	1 aded	-
35) Sim şerbet kasesi ma'akabak	3 aded	-
36) Sim maşruba ma'a kabak	1 aded	-
37) Sim vasat kahve tebsisi	1 aded	-
38) Sim tatlı tabağı	1 aded	-
39) Sim muhalledân	1 aded	-
40) Sim kaplı nalin	1 aded	-
41) Ma'den kebir şamdân 1?+1	2 aded	-
42) Sâde altun fincan zarfı	1 aded	-
43) Sim fincan zarfı 15; saf?5,	20 aded	-
44) Beckâri fincan 11, sim 1,	12 aded	-
45) Duḥn-u zibâr bir miktar		-
45a) Cedid kemik ve ağaç kaşık	10 deste	-
45b) Sim kablı ayna	1 aded	-
45c) Nuhas yıldızlı vasat ta'am sinisi	1 aded	-
46) Nuhas üzerine hünkârî leğen ıbrık	1 aded	-
47) Sim kebir şamdan ma'a makras	1 aded	-
48) Sim kabreli kebir mum safrası	1 aded	-
49) Beyaz müsta'mel kadife yastık 12, 13 adedi Kıbrısî+ (çift 1)	25 aded	-
50) Kıbriskârî mak'ad 6'sı çiçekli köşe	7 aded	-
51) Minder	6 aded	-
52) Elvan sâde kutnî âline 2 tanesi telli	3 aded	-
53) Baş yastığı çiçekli beyaz 1 telli 3 bila köşe 1	5 aded	-
54) Diz yorganı	3 aded	-
55) Billur bardak 3 kâse 4	7 aded	-
56) Sagîr şişelerde ba'zı edhân	5 aded	-
57) Cedid çamaşır takımı mükemmel	25 aded	-
58) Cedid mücessen yemeni	10 tob	-
59) Cezâyir ihramı	3 aded	-
60) Uşak ve Ladik kilimi	5 aded	-
61) Selânîk ve Uşak seccadesi	3 aded	-

62) Mükemmel yatak takımı	2 adet	-
63) Basma yorgan ma'a çarşaf	3 adet	-
64) Uşak ortası kalıçe	1 adet	-

Müteveffâ-yı müşâr-un ileyhın oğlu Hasan ve Ali Bey'in ve hemşireleri Zübeyde Hanım ve vâlideleri Leyli Hatun'un olmak üzere tahrîr olunan eşyâları:

1) Kebîr kıt'a Mushâf-ı Şerîf 1'i sağır	4 cild	-
2) Türkî tefsir-i şerîf	1 cild	-
3) Nukud: Beyaz mahlût 606.5 + noksan alınır Macar 319+ kezâlık zencirli 077+kezâlık tuğralı 107.5+ kezâlık yaldız 1274.5 para 10		2384.5 guruş
4) Sim gülbedân ma'abuhurdân yaldızlı 1, hünkârî 2, vasat 1, sâde kebîr 1, simli fağfur 1, sağır fağfur 1	7 adet	-
5) Sim Yanyakârî kahve ibrığı	1 adet	-
6) Ma'den şamdan ma'a makraslık şamdan 2, Sade makras 1	3 adet	-
7) Hünkârî sim mahledân 1, sade 1	2 adet	-
8) Sağır sâde sim yaldızlı gülbedân	1 adet	-
9) Sim su tası	1 adet	-
10) Simli hançer. Kalemkârî 3, kabzaları polad 2, balık dişı 2	7 adet	-
11) Sakson yakârî rikdân	1 adet	-
12) Abanos kabzalı taşlıca hançer 1, Kabzası sim 1	2 adet	-
13) Simli bıçak. Benemi kabzalı 1, yeşim kabzalı 1, Şamkârî 1	3 adet	-
14) Sim kalemlî devât. Kebirce 1, vasatça 1	2 adet	-
15) Piştov. Yaldızlı sim kablı 1, sim kakma 1, simli sağır 1,	3 adet	-
16) İşleme selâsîn? sutası	1 adet	-
17) Sırma malûta şemşesi	4 çift	-
18) Sim tatlı tabağı	1 adet	-
19) Sim tatlı kaşığı 1'i sedef	3 adet	-
20) Sim 'ud kutusu	2 adet	-
21) Ortası zümrüdlüce iki başı tahminen kırk miskâl altun kuşak	1 adet	-
22) Gayet horde taşlıca altun 'ud kutusu	1 adet	-
23) Üç ayaklı sağır zümrüd küpe	1 çift	-
24) Vasatça habbe zümrüd küpe	1 çift	-
25) Horde incili taşlıca asđı parçası	4 adet	-
26) Ortası topluca etrafı sağır elmaslıca şükûfe	1 adet	-
27) Sekiz nisfiye avizeli yeşim tılsım ma'asim zincir	1 adet	-

28)	Sim köhne sa'at	1 aded	-
29)	Ortası boyama kebîrce zümrüdlü ikibaşlı tahminen yirmi beş miskâl altun kuşak	1 aded	-
30)	On beş harcı elması ve incilice şükûfe	1 aded	-
31)	Ortası vasatça zümrüd ve horde yakutluca altun çelenk	1 aded	-
32)	Büyük altunî zerr-i mahbûb	115 aded	-
33)	On üç nisfiye avizeli sagir incilice gerdâniye	1 aded	-
34)	Tahminen yirmi miskâl inci asğı	1 aded	-
35)	Harcı taşlı kem'ayâr altun istefân	1 aded	-
36)	Dört sagir elmas ve kurb-u sagîr yakut ve iki zümrüd veon bir incili altun asğı	1 aded	-
37)	Orta ve etrafı sagîr elmas ve yakut Maşaalâh	1 aded	-
38)	Sagîr elmas ve yakutluca tuğra	1 aded	-
39)	Tahminen kırk miskal sâde altun bilezik	1 aded	-
40)	Altun zincir gerdaniye	2 aded	-
41)	Sagîr sâde altun bilezik	1 çift	-
42)	Zümrüd ve incilice iğne	2 aded	-
43)	Sim kutu derûnunda tenezzü?	3 aded	-
44)	Tesbih Kebîr mercan 1, sagîr mercan 1, yüzüsü?1,	3 aded	-
45)	Harcı altun parçaları tahminen	25 miskal	-
46)	Yirmi dört sagîr elmas ve yakut ve zümrüdlüce altun iki başlı kuşak	1 aded	-
47)	Ortaları vasatça ve etrafı seksen horde elmaslıca altun iki başlı kuşak	1 aded	-
48)	Gayet horde inci sagîr bilezik	1 aded	-
49)	Harcı yakut ve zümrüd altun yüzük 1, Taşsız 5, Rahgir 1, olmak üzere	8 aded	-
50)	Gayet horde elmaslıca kem'ayar altun üstekan	1 aded	-
51)	Tahminen kırk miskal altun sâde bilezik	1 çift	-
52)	Horde elmaslıca Maşaallah	1 aded	-
53)	Habbe sagîr zümrüd küpe	1 çift	-
54)	Dört inci ve elmas ve yakutluca zülüflük	1 aded	-
55)	Altı horde elmaslıca şikeste Maşaallah ortası	1 aded	-
56)	Tahta harcı zümrüdlü üç ayaklı küpe	1 çift	-
57)	Tahminen beş miskal gayet horde inci	-	-
58)	Büyük altunî zerr-i mahbûb 141 dizi, 114 dizi,	255 aded	-
59)	Sa'at Altun 5, altun taşlıca 1, sim 5, tombak 2	13 aded	-
60)	Sim donanmalı tüfenk, Şişhâne 1, kaval 1	2 aded	-
61)	Sim kabreli sagir eğer	1 aded	-
62)	Çiçekli Haleb taftası 16, kutnî 2, telli 1	19 aded	-
63)	Sâde ve telli kadife yasdık	23 çift	-
64)	Mardin peşkirî. Kırmızı 3, beyaz 1	4 aded	-

65)	Sim yıldızlı kılınç	2 aded	-
66)	Sim yıldızlı gaddâre 1, pala 1	2 aded	-
67)	Müsta'mel şayak yastık 2, mak'ad 5	7 çift	-
68)	Fağfur simli tabak 1+1	2 aded	-
69)	Cedîd hamam rahtı	1 takım	-
70)	Cedîd çamaşır mükemmel takım	30 aded	-
71)	Kırmızı Monla Mardin çarşafı	1 aded	-
72)	Müsta'mel kadife yasdık	2 çift	-
73)	Çiftkârî sim fincan zarfı 10, 8'i tombakı	18 aded	-
74)	Fağfur ve peç fincan	20 aded	-
75)	Al çuka üzerine sim kabreli haşe	1 aded	-
76)	Lâciverd ve al kadife üzerine sim kabre haşe	1 aded	-
77)	Al çuka üzerine işleme haşe	1 aded	-
78)	Zeytûnî çuka üzerine sim kabreli haşe	1 aded	-
79)	Mavi çuka üzerine sim kabreli Midilli haşesi 1, al çuka üzerine 1	2 aded	-
80)	Kırmızı Haleb telli Midilli haşesi	1 aded	-
81)	Sagîr dibâ Midilli haşesi	1 aded	-
82)	Sim midililli raht	1 aded	-
83)	Yıldızlı sırma mâlûta harcı takım	15 çift	-
84)	Yıldızlı muhas matra	1 aded	-
85)	Birüncek velsandal işleme destâr poşidesi	11 aded	-
86)	Birüncek işleme berber peşkiri ma'makrama	1 aded	-
87)	Cedîd boyama	6 aded	-
88)	Suzenî akçe kisesi	1 aded	-
89)	Sim çift kemer raht	1 aded	-
90)	Sim kabreli Erzurumî raht	1 aded	-
91)	Yıldızlı kebîr raht	1 aded	-
92)	Sim balta	1 aded	-
93)	Sim leğen ıbrık	1 aded	-
94)	Sim yıldızlı şamdan	1 aded	-
95)	Sim mum makarası	1 aded	-
96)	Ma'den şamdan	1 aded	-
97)	Karahisar rikâb	3 çift	-
98)	Dülbend üzerine harir işleme çarşaf	1 aded	-
99)	Lâciverd ve cedîd boğça şal	1 aded	-
100)	Şal üzerine işleme müsta'mal kuşak	1 aded	-
101)	Kırmızı çâl, şal	1 aded	-
102)	Molla çiçekli atlas	7 aded	-
103)	İşleme bez çarşaf	1 aded	-
104)	Dikme atlas boğça	1 aded	-

105) İşleme yüz yasadığı	1 aded	-
106) Cezâyer ihrâmı	2 aded	-
107) Cedîd hazîne sırma kolan	2 aded	-
108) Fağfur fincan	2 aded	-
109) Sâde sim tarak	2 aded	-
110) Sim kebîr kuşak	2 aded	-
111) Vasat sim yıldızlı örmesi bec taşlı kuşak	1 aded	-
112) Sim üstüvec	1 aded	-
113) Yıldızlı nuhas su taşı 4'ü beyaz olmak üzere	6 aded	-
114) Sim kablû sagîr palasga	2 aded	-
115) Yıldızlı ke's kahve tebsisi	1 aded	-
116) Gayet horde incili sagîr kuşak	1 aded	-
117) Gayet horde incili müsta'mel cebe takımı	1 aded	-
118) Sim yıldızlı sac bağı	1 aded	-
119) Sim kabreli kebîr mum safrası	1 aded	-
120) Simli bazubend	3 aded	-
121) Sim kablû nalın	1 çift	-
122) Kütahya tabak ve bardak	8 aded	-
123) Müsta'mel kadife sâde yasdık	9 çift	-
124) Müsta'mel çuka mak'ad	2 aded	-
125) Minder	2 aded	-
126) Yorgan ve döşek ve şilte takım	1 aded	-
127) Uşak orta keçesi	1 aded	-
128) Kilim	2 aded	-
129) Ladik seccâdesi	2 aded	-
130) Muhas sagîr kahve ibrığı	4 aded	-
131) Köhne sâde ayna	1 aded	-
132) Nuhas leğen ibrık	2 aded	-
133) Nuhas abdest leğeni	1 aded	-
134) Nuhas güğüm	1 aded	-
135) Nuhas sagîr sini	1 aded	-
136) Nuhas hamam taşı	1 aded	-

Sonradan eşyâ içinde zuhûr idüb Ali Bey'e verilen:

1) Simli bargir başlığı	1 aded	-
2) Kaplan postu haşe	1 aded	-
3) Sim yıldızlı şatır kuşağı ve hançer ve dolama ve kılıç	1 aded	-

İbrahim ve Hüseyin Beylerin ve vâlideleri hamım hâtun'un odasında tahrîr olunan:

1) Vasat kıt'a Mushaf-ı Şerîf	1 cild	-
2) Müsta'mel altun sa'at. Biri Paris olmak üzere	2 aded	-
3) Müsta'mel sim sa'at	3 aded	-
4) Horde elmaslı ve incili avizeli on yedi nısfiyeli gerdâniye	1 aded	-
5) Tahminen yirmi miskal bilezik	1 çift	-
6) Ortası sağır elmaslı sekiz ayak inci küpe	1 çift	-
7) Harcı yakut ve zümrüdü on iki inci avizeli asğı	1 aded	-
8) Tenezzü	5 aded	-
9) Sim 'ud kutusu	1 aded	-
10) Fincan zarfı. Tombak 2, mineli 2, sim 2 olmak üzere	6 aded	-
11) Beckârî fincan	7 aded	-
12) Dört gözlü sağır çekmece	1 aded	-
13) Telli kadife cedîd yasdık	18 aded	-
14) Sim vasat şamdan	1 aded	-
15) Sim kabreli vasat mum safrası	1 aded	-
16) Sim su tası	1 aded	-
17) Sim gülbeşeker tabağı ma'kaşık	1 aded	-
18) Sim vasat kuşak	1 aded	-
19) Simli müsta'mel bıçak. Biri sade biri de sim kabzalı olmak üzere	2 aded	-
20) Sâde beckârî kolan	1 aded	-
21) Unnâbî müsta'mel kemerbend şal	1 aded	-
22) Çârı müsta'mel şal, unnâbî 1, beyaz 2, olmak üzere	3 aded	-
23) Sim kebîr kuşak	1 aded	-
24) Abanoz kabza simli hançer	1 aded	-
25) Sâde köhne kadife yasdık	5 aded	-
26) Minder	2 aded	-
27) Uşak örtü	1 aded	-
28) Kilim	2 aded	-
29) Uşak seccâde	1 aded	-
30) Yatak takımı	1 aded	-

Sarây-ı mezbûr dâhiliyesi kilerinde tahrîr olunan:

1) Kudüs-i şerif sabunu mumlu tahta sandık, Kebîrce ve sağırce olmak üzere	2 aded	-
2) Şem'-i 'asel mumlu tahta sandık vasatça	1 aded	-
3) Bolad çay takımı	1 aded	-
4) Şikest kehribâr şişe sağır devât	1 aded	-

5) Müsta'mel sâde kadife yasdık	14 aded	-
6) Cezâyir ihrâmı	1 aded	-
7) Minder	4 aded	-
8) Çit mak'ad	3 aded	-
9) Uşak ortası ve kilim	3 aded	-
10) Kütahya tabak sahan ve kâse	38 aded	-
11) Tombak macun hokkası	1 aded	-

Mezbûre-i sagîre Muhibbâne Hanımı ve vâlidesi merkûme ile sagîr Hüseyin Beyin medâr-ı ma'âşete dâir bir nesnelere olmayub muhtâc-u der-ü ârâ der-i bâlâ -şehinşâhi cihan ve sezâvâr-ı inâyet-i bi gâye-i cenâb-ı pâdişah-î zaman idikleri hasibe-i bî'ivazâne ilâm kılındı. Ve evzâya cesâret emr-i fermân efendim hazretlerindir.

Belge 6.

Sagîre Muhibbâne hanımın vâlidesi Mahbûbe nâm hâmile ümm veledin sâkine olduğu odasında lâbis olduğu esvabından gayri bir nesne tahrîr olunmayıb ve el-an dört aylık hâmile idüğü haber virilir.

Belge 7.

Müteveffa-yı müşârun ileyhın oğulları Kapucıbaşı Hasan Bey'in ve karındaşları İbrahim ve Ali ve Hüseyin Beyler ile hemşiresi Muhibbâne Hanımın ve zevcesi merkume Hacı Züleyha Hatunun olmak üzere harem Kethüdâsı Hacı Hüseyin Ağa ve Harem Ağası Sa'îd'in vesâ'ir vukûfi olanların ihbarlarıyla tahrîr olunan mu'tekâ ve gayri mu'tekâ cevâri ve gulamlarıdır.

Muma ileyh Hasan Bey'in:

1) Gürcü Fatma	1
2) Siyah Anber	1
3) Gürcü Mehmed gulâm	1
4) Diğer Gürcü Mehmed gulâm	1

Muma İleyh İbrahim Bey'in:

1) Siyah Halime	1
2) Siyah Ser keş	1
3) Siyah Abdullah	1

Muma ileyh Ali Bey'in:

1) Siyah Beşir gulâm	1
----------------------	---

Muma ileyh Hüseyin Bey'in:

1) Siyah Hayrullah gulâm	1
--------------------------	---

Merkûme Hacı Züleyha Hatun'un:

1) Gürcü Mahbûbe	1
2) Gürcü Mihrişah	1
3) Gürcü Badısabâ	1

4) Gürcü Hadice	1
5) Gürcü Sadık	1

Merkûme MuhİbbÓAne Hanım'ın:

1) Siyah Fatma	1

Belge 8.

Vech-i meşrûh üzere merkûmun kullarının tahrîr olunan nukûd ve eşyâ ve hahları saray-ı mezbûre dâhiliyesinde münâsib ma'fi ve mahfuz odaya vaz' ve cümle muvâcehesinde temhir ve taraf-ı devlet-i 'aliye-i ebediyyü'l-istimrârdan ne vechile emr ü fermân buyurulacağı haberi vurûduna değin muhâfaza muhâresesi lâzım olanlara gereği gibi tenbih ve te'kid olunduğu muhât-ı 'ilm-i 'âlileri buyuruldukda emr ü fermân devletlü efendimindir. Fi gurre-i rebî' ü'l-evvel 1179/ 18 Ağustos 1765.

Belge 9.

Mukaddemâ Karaman vâlisi iken intikâl-i dâr-ı bekâ iden vezîr-i dilîri-i merhûm ve mağfûrun leh Çelik El-Hac Mehmed Paşa'nın evlâdından Hasan Bey'in ve Ali Bey'in ve Zübeyde Hanım'ın vâlideleri yedinde olub muma ileyhim için hayâtında ta'yin ve tahsîs olunan eşyâ mukaddemâ tahrîr ve temhîr ve der-i 'aliyyeye arz ve il'âm olundukda kendülere in'âm ve ihsân buyurulmak bâbında hatt-ı hümayûn mevhibet makrûn-u keşide buyurulmağla imtisâlen leh mubâşir ta'yin buyurulan ağa hazretleri ma'rifetiyle cümle muvâcehesinde mühürleri fekk-ü deftere tatbik olunub lieb karındaşları ve vasîleri Es-Seyyid Ahmed Bey'e teslim olunduktan sonra takvîm-i sahîh ile takvim ve her birinin hisseleri başka başka tahrîr olunan defterdir ki zikr olunur. Fi rebî'ül ahîr sene 1179/ 1765.

Hasan Bey'e:

<u>Eşya</u>	<u>Miktar</u>	<u>Değeri</u>
1) Çift işi sim ve fağfur buhurdan ve gülbedan. Buhurdan 2, gülbedan 2 olmak üzere	4 aded	120 guruş
2) Yanya kahve ıbrığı	5 aded	5 guruş
3) Çiftkârî milhdan	1 aded	5 guruş
4) Sim kebîr devât	1 aded	60 guruş
5) Balık dişi kabzalı sim hançer	1 aded	40 guruş
6) Simli hançer	1 aded	40 guruş
7) Abanos kabzalı daşlıca hançer	1 aded	15 guruş
8) Şemkârî bıçak	1 aded	10 guruş
9) Sim yalduzlu piştov	1 çift	40 guruş
10) Sim tabak 2, ve sim kaşık 2	4 aded	10 guruş
11) Kem'ayâr altun 'ud kutusu	1 aded	25 guruş
12) Altun sa'at	4 aded	240 guruş
13) Sim sa'at	2 aded	80 guruş
14) İstefân	1 aded	20 guruş
15) Elmaslı kuşak iki başlı	1 aded	150 guruş
16) Altun bilezik	1 aded	160 guruş
17) Sim donanmalı kavâl tüfenk	1 aded	20 guruş
18) Simli eğer ma'a takım	1 aded	20 guruş

19) Sade çiçekli ve telli parça	5 aded	40 guruş
20) Kadife sade ve telli yasdık	12 çift	110 guruş
21) Molla Mardin kutnîsi	6 aded	20 guruş
22) Sim yaldızlı kılınç	2 aded	50 guruş
23) Al çuka üzerine sim kabrelü haşe	1 aded	45 guruş
24) Altun sencer gerdanlık	1 aded	25 guruş
25) Onbeş harchı elmaslu incülice şükûfe	1 aded	30 guruş
26) Lâciverd ve al kadife üzerine kabrelü haşe vegömlek. Haşe 1, gömlek olmak üzere	2 aded	160 guruş
27) Cedîd kırmızı Halebî telli haşe	1 aded	15 guruş
28) Midilli sim çigun? raht	1 aded	30 guruş
29) Yaldızlı matra	1 aded	5 guruş
30) Berber takımı	1 aded	15 guruş
31) Destâr poşîdesi	2 aded	22 guruş
32) Sim çigun? kemer raht	1 aded	50 guruş
33) Yaldızlı kebîr çigun? raht	1 aded	150 guruş
34) Sim balta	1 aded	15 guruş
35) Sim yaldızlı leğen ve ibrık	1 aded	150 guruş
36) Şal üzerine işleme kuşak	1 aded	20 guruş
37) Kırmızı Cezâyir ihrâmı	1 aded	10 guruş
38) Sim yaldızlı su tası	1 aded	2 guruş
39) Kabrelü kebîr mum safrası	1 aded	20 guruş
40) Sim kablu sagîr palaska	1 aded	3 guruş
41) Sim yaldızlı şatır kuşağı ve hançer ve dolama	1 aded	100 guruş
42) Üstüvecli dürbin	1 aded	1,5 guruş
43) Tombak ve sakşonya kutu	2 aded	4 guruş
44) Yüz semsûri tesbih	1 aded	2 guruş
45) Cedîd çamaşur takımı	5 aded	75 guruş
46) Molla Mardin peşkiri	1 aded	15 guruş
47) Nakd-i mevcûde	1 aded	833 guruş

CEM'AN YEKÛN : 3077,5 guruş

MİNHA'L-İHRÂCÂT :

Harc-ı defter / Ücret-i kelemiyye / Hüddâmiyye ve emniyye /

75 guruş 15 guruş 10 guruş

İhzâriyye / Harc-ı hüccet ve kaydiye ve kalemiye

5 guruş 55 guruş

YEKÛN İHRÂCÂT : 160 guruş

SAHHÛ'L-BÂKÎ : 2917,5 guruş

Ali Bey'e:

1) Çift işli ve yıldızlı gülbedân ve buhurdân. Gülbedân 2, buhurdân 2 olmak üzere	4 aded	75 guruş
2) Ma'den şam'dan	1 aded	4 guruş
3) Sâde buhurdâncık	1 aded	3,5 guruş
4) Sim hançer polad ve kabzalı ve taşlı	3 aded	50 guruş
5) Sim kabzalı taşlıca hançer	1 aded	8 guruş
6) Sim kabzalı bıçak	1 aded	20 guruş
7) Sim devât-ı sagîr	1 aded	40 guruş
8) Rağdân	1 aded	3 guruş
9) Sim kakmalı piştov	2 çift	30 guruş
10) Sim 'atik sa'at	2 çift	11 guruş
11) Kebîr mercan tesbih	1 aded	25 guruş
12) Altun sa'at 2, Sim 2, olmak üzere	4 aded	280 guruş
13) Sagîr şişhâne	1 aded	3 guruş
14) Molla peşkir Mardin	1 aded	15 guruş
15) Def'a molla peşkir	1 aded	20 guruş
16) Simli gaddâre vepala	1 aded	50 guruş
17) Al çuka işleme haşe	1 aded	20 guruş
18) Zeytun çuka üzerine sim kabreli haşe	1 aded	110 guruş
19) Mavi çuka üzerine sim kabrelü haşe	1 aded	40 guruş
20) Dipa haşe	1 aded	20 guruş
21) Yıldızlı malûde takımı	15 çift	15 guruş
22) Berber takımı peşkir	15 çift	15 guruş
23) Destâr poşidesi	2 aded	22 guruş
24) Sim kabreli al çuka haşe	1 aded	100 guruş
25) Kehribâr debbağ kutu	1 aded	3 guruş
26) Dolabda sim Midilli rahtı	1 aded	50 guruş
27) Yıldızlı tas	1 aded	2 guruş
28) Nukûd-u mevcûde	1 aded	500 guruş

CEM'AN YEKÛN : 1534,5 guruş

MİNHA'L İHRÂCÂT :

Harc-ı defter / Ücret-i kalemiyye / İhzâriyye ve emniyye/

40 guruş 7,5 guruş 7 guruş

Harc-ı hüccet ve kalemniyye / Hokkadariyye

38 guruş 7,5 guruş

YEKÛNÛ'L İHRÂCÂT : 100 guruş

SAHHÛ'L BÂKÎ :1434,5 guruş

Zübeyde Hanım'a:

1) Çift işi sâde gülbedân ve buhûrdân. Gülbedân 2, buhûrdân 2 olmak üzere	4 aded	65 guruş
2) Ma'den şam'dân ve makras	4 aded	4 guruş
3) Üç ayaklı zümrüd küpe	1 çift	20 guruş
4) İşleme tılâfın su tası	1 aded	3 guruş
5) Vasatça zümrüd habbe küpe	1 çift	3 guruş
6) Horde inci taşlıca asgı parçaları	4 aded	20 guruş
7) Ortası topluca etrâfı sagır elmaslıca şükûfe	1 aded	30 guruş
8) Sekiz nisfiye avizeli yeşim tılsım ma'sim zincir	1 aded	15 guruş
9) Ortası zümrüdlüce harcı yakut ve elmaslıca altun çelenk	-	150 guruş
10) Zerr-i mahbûb	115 aded	315 guruş
11) Def'a boğaz altunu	119 aded	327,5 grş.
12) On üç nisfiye avizeli incülüce gerdâniyye	1 aded	25 guruş
13) İnci	10 miskâl	90 guruş
14) Dört sagır elmas ve dört yakut ve iki zümrüd ve on bir inci avizeli altun askı	1 aded	55 guruş
15) Ortası ve etrâfı sagır elmas ve yakutlu Maşaallah	1 aded	120 guruş
16) Sagır elmaslı yakutluca tuğra	1 aded	40 guruş
17) Sâde altun bilezik 1 çift	40 miskâl	180 guruş
18) Altun zincir gerdâniyye	1 aded	30 guruş
19) Sagır altun bilezik (Yedindedir)	12 çift	40 guruş
20) Zümrüd ve incülüce iğne (Kendinde)	2 aded	30 guruş
21) Altun parçası tahminen	25 miskâl	75 guruş
22) Gayet horde kem'ayâr üstekân	1 aded	15 guruş
23) Horde elmaslıca Maşaallah	1 aded	50 guruş
24) Elmas ve yakutluca zülüflük	1 aded	20 guruş
25) Tahminen horde inci	20 miskâl	26 guruş
26) Tombak sa'at	-	15 guruş
27) Çiçekli ve telli parçalır	17 aded	70 guruş
28) Cedîd telli kadife yasdık	11 çift	110 guruş
29) Şayak mak'ad	1 aded	5 guruş
30) Cedîd hamam rahtı ma'a takım	1 aded	10 guruş
31) Cedîd çamaşır takımı	20 aded	300 guruş
32) Molla kırmızı çarşaf	1 aded	3 guruş
33) Fağfur fincan	20 aded	10 guruş
34) Tombak tarak	8 aded	10 guruş
35) Cedîd boyama	6 aded	18 guruş
36) Destâr poşidesi	6 aded	90 guruş

37) Yıldızlı şam'dân ve makrâs sim Şam'dân 1, makrâs 1 olmak üzere	2 aded	50 guruş
38) Kırmızı çarşaf	1 aded	20 guruş
39) Beckârî kolan (Yedindedir)	1 aded	5 guruş
40) Sağır sim kuşak	1 aded	3 guruş
41) Bec taşlı sim kuşak	1 aded	3 guruş
42) Yıldızlı tas	2 aded	4 guruş
43) Yıldızlı kahve tepsisi	1 aded	1,5 guruş
44) İncili sağır sim kuşak	1 aded	5 guruş
45) Gayet horde incili cebe takımı	1 aded	-
46) Sim yıldızlı saç bağı	1 aded	2 guruş
47) Sim yalın	1 çift	5 guruş
48) Ortası kebîr ziverli tahminen kırk miskâl altun kuşak	1 çift	80 guruş
49) On altı nısfıye avizeli vasatça incü gerdâniye	1 aded	80 guruş
50) Sim Saksonya kutu	6 aded	1 guruş
51) Zümrüd iğne ve inci iğne. Zümrüd 1, inci bir olmak üzere	2 aded	20 guruş
52) Sim bazubend parça	4 aded	4 guruş
53) İşleme peşkir ve makrama	4 aded	4 guruş

CEM'AN YEKÛN :2678 guruş

MİN'HÂ'L İHRÂCÂT:

Harc-ı defter / Kâtibiyye / Hüddâmiyye / Mahzâriyye /

65 guruş 10 guruş 10 guruş 5 guruş

Harc-ı hüccet ve kalemiyye /

45 guruş

YEKÛNÛ'L-İHRÂCÂT :135 guruş

SAHH'ÛL BÂKÎ :2543 guruş

Belge 10.

Mukaddemâ Karaman vâlisi iken mahrûse-i Konya'da intikâl-i dâr-ı bekâ iden vezîr-i dilîr El-hâc Mehmed Paşa merkûmun evlâdından Hüseyin Bey'e ve Muhibbâne Hanım'a bâ hatt-ı hümayun şevket- makrûn in'âm ve ihsân olunan emvâl ve eşyâ husûs-ı mezkûra mübâşir ta'yîn buyurulan kethüdây-ı ser bevâbîn hazret-i şehin şâhi sa'adetlü El-hac Halil Ağa ma'rifetiyle sağrân-ı mezbûrenin bâ hüccet-i şer'iyye vâsileri lieb karındaşları sa'adetlü Es-seyyîd Ahmed Bey, yedine meclis-i şer'de teslim olunan eşyanın semeni ile nukûd defteridir ki zikr olunur. Fi rebi'ül-ahir sene tis'a ve seb'in ve mic ve elf (1179) / 1765.

<u>Eşya</u>	<u>Miktar</u>	<u>Değeri</u>
1) En'âm-ı şerîf	-	-
2) Delâ'il-i şerîf	-	-
3) Türkî Fusus	-	-
4) Muhammediye	-	-
5) Sal işleme berber takımı ma'a işleme makrama	2 aded	60 guruş
6) Cedîd birüncek don ve gömlek (5,5 guruş)	75 aded	492,5 grş.
7) Beyaz Mardinî peşkir	-	10 guruş
8) Sim sebha. (100 dirhem)	6 kıyye	450 guruş
9) Piştov	1 çift	10 guruş
10) Sim kabreli duhân tablası. 1 rub'	4 aded	15 guruş
11) Cedîd birüncek don	40 aded	67,5 grş.
12) Ma'den şam'dan ma'sim tabla	-	11 guruş
13) İncili taraksesi ma'a tarak	-	22 guruş
14) Sim gülbedân ma'a sim buhûrdân nargile seri ve milhdân. Gülbedân1, buhûrdân 2, nargile seri 1, milhdân 1 olmak üzere (1110 direm)	5 aded	268,5 grş.
15) Sim kebîr şam'dan (K.9)	1200 dirhem	270 guruş
16) Nuhas asgı ma'a ıbrık	13 aded	11 grş.1 rub
17) Sim asgı (K.9)	250 dirhem	56 grş. 1 rub.
18) Don	5 aded	5,5 guruş
19) Ankara şalı'nım	3 tob	40,5 grş.
20) Sim hokka, kaşık, tabak, her biri ikişer aded (190 dirhem)	6 aded	47,5 grş.
21) Yâsemin duhân çubuğu	2 aded	25 guruş
22) İşleme cedîd havlu	10 aded	20 guruş
23) Yunak sargısı	-	29 guruş
24) Fincan'ın	9 aded	7,5 guruş
25) Tebsi 2, fita 3	3 aded	2 grş.1rub
26) Telli cedîd Şam kesmesi	-	30 guruş
27) Şam alacası	5 tob	45 guruş
28) Som hançer	-	18 guruş
29) İşleme havlu	28 aded	196 guruş
30) Sim bıçak	-	7,5 guruş
31) Telli dibâ (fi 6,5)	1 tob, 8 zira	52 guruş
32) Seccâde-i atîk	6 aded	25 guruş
33) Havlu	10 aded	59 guruş
34) Şam alacası	-	8,5 grş. 1rub
35) Alaca entâri	-	5,5 guruş
36) Parça bılakoza debbağ	3 aded	24 guruş
37) Kutnî entâri	-	12 guruş,1 rub

38) Çiçekli Haleb	2 aded	13 guruş
39) Şal	-	18,5 guruş
40) Çiçekli entâri (Fi 15)	3 aded	45 guruş
41) Kutnî entâri (Fi 10)	2 aded	20 guruş
42) Turuncu müsta'mel şal	-	17 guruş
43) Mücevher altun tarak	3 aded	220 guruş
44) Sim kemer kuşak	-	23 guruş 1 rub
45) Havlu cedfid	7 aded	50 guruş
46) Def'a	3 aded	21 guruş
47) Şemşe ve tarak	2 çift	7,5 guruş
48) Altun bazubend	-	9 guruş
49) Minelü tarak	3 aded	3 guruş, 5 para
50) Durbin	2 aded	3 guruş 5 para
51) İşleme suzenî şal	8 zir'a	35 guruş
52) İşleme yağlık	95 aded	198,5 guruş
53) Köhne çar şal	1 aded	4 guruş
54) Seccâde	-	7,5 guruş
55) Kebîr fener	-	5 guruş
56) Telli futa cedfid	10 çift	15 guruş
57) Bec samurî yeşil çukaya kablı kontuş kürk	-	80 guruş
58) 'Ud parçası	60 dirhem	12,5 grş 12 para
59) Sim tarak (64 dirhem)	9 aded	13 guruş 8 para
60) Çuka mak'ad	-	7,5 guruş
61) Turuncu atlas parça (fi 86)	10 zir'a	26,5 guruş
62) Tavus tüyü yelpâze	-	8,5 guruş
63) Gögez telli hanâyi fi 4,5	8 zira	36 guruş
64) Çar-şal 'atık	1 aded	20 guruş
65) Topkuz	3 aded	3 guruş
66) Beyaz çuka	-	11 guruş
67) Tesbih	-	2 guruş
68) Leğen ıbrık. Her ikisi de üçer aded	6 aded	12 guruş
69) Atık makrama boğça. Her ikisi de dört aded	8 aded	5 guruş
70) Boğça şal	2 aded	25 guruş
71) Biruncek. Fi 1,5	13 aded	26 guruş
72) Beyaz sof kerrâke	-	16 guruş
73) Çiçekli şal parçası	-	5,5 guruş
74) Çuka üsküdâr şalvar	-	14 guruş
75) Kutnî entâri	-	12 guruş
76) Kıbrıs kutnî beyaz	-	3 grş. 1 rub
77) Suzenî yorgan	-	26,5 guruş
78) 'Atık seccâde	-	3,5 guruş

79) Yemeni Fi 9,5	2,5 tob	19 guruş
80) Alaca İstanbulî entâri	-	8 grş. 1 rub.
81) Yemeni	5 tob	35 guruş
82) Fıstukî şal	-	55 guruş
83) Turuncu şal	-	25 guruş
84) Kutnî entâri	-	10 guruş
85) Alaca entâri	-	7 guruş
86) Def'a alaca entâri	-	7,5 guruş
87) Def'a alaca entâri (Rub'1)	-	9 guruş, 1 rub'
88) İşleme uçkur	129 aded	345,5 grş.1 rub'
89) Hama kuşağı	-	14 guruş
90) Entâri	-	6,5 guruş
91) Beyaz entâri	-	7,5 guruş
92) Def'a beyaz entâri	-	9 guruş
93) Telli yasdık	4 aded	7 guruş
94) Don	2 aded	4 grş. 1 rub'
95) Alaca celâli	-	11,5 grş, 1 rub'
96) Çuka seccâde	1 aded	5 guruş
97) Telli boğça	2 aded	4 guruş
98) Alaca kaftan	-	9 guruş
99) Mağribî şal işleme	1 aded	6 guruş
100) Simli Zer-nişân kundaklı şîşhâne ve kaval tüfenk	2 aded	-
101) Müsta'mel fişeklik	2 aded	-
102) Sâde omuz kalkanı	1 aded	-
103) Güderi sâde post	2 aded	-
104) Elvan engürü şalı donluk, 3 ihsan	7 aded	-
105) Cedfid beyaz Denizli bezi, 7 ihsan	87 tob	-
106) Cedfid iki yüzülü saye kapud Temür Hama ve Mısır ve sair at gemi	190 aded	-
107) Bir kisede müteveffanın mührüyle memhûr ve mahlût altun (züyufı vardır)	-	17078,5 grş.
108) Molla mağrib kemeri	1 aded	-
109) Cedfid hazine kuşak kolanı	9 aded	-
110) Cedfid Hama futası	6 aded	-
111) Sim yaldızlı ökselekli zincir bir paçalı bıla reşme raht	1 aded	-
112) Sim yaldız ve dize ökselekli iki paçalı yeşil saçaklı ma'a reşme kebîr kemer raht	1 aded	-
113) Sim ökselekli pullu ma'a reşme raht	1 aded	-

114) Sim öksekleli zincirli vasat iki paçalı ma'a reşme raht	1 aded	-
115) Sim yıldızlı bargir rikabı	1 çift	-
116) Sim sâde kebîr şam'dan	2 aded	-
117) Sim vasat kalemlı kum tabşısı 6 kıyıye 100 dirhem (Muhıbbane Hanım'a)	1 aded	-
118) Sim tutı burnu piştov	1 aded	-
119) Sim yıldızlı hançer	6 aded	-
120) Sim matra ıbrık ma'a zincir	1 aded	-
121) Musni' piştov	1 çift	-
122) Sim yıldızlı emrûrî nargile biri müdevver	2 aded	-
123) Sim yıldızlı nargile seri	2 aded	-
124) Sim kabre kebîr mum safrası	1 aded	-
125) Sim kabre duhân tablası. 3'ü sade sim olmak üzere	6 aded	-
126) Kırmızı kadife sandık memlû darcın	1 aded	-
126a) Hindikârı sağır beş tahta memlu kakule	1 aded	-
126b) Yeşil Müsta'mel germûde kablı beneş kürk	1 aded	-

Müteveffây-ı Müşarun İleyhin Gulâm ve Cariyesi Gulam İsmail 1 re's, an asl-ı bendi-di kürdî olub Diyarbekir voyvoda'sının gulâmı iken bir levend ayardub Konya'ya geldik-de müteveffây-ı müşarun ileyh yedinden almışdır, diyü şerh verilmiş.

Mu'tekadân Gürciyû'l-asl Zeyneb 1 re's

Muhıbbâne Hanıma ihsan

Mehmed Gürci gulam 1 re's

Müteveffây-ı ibniye olub, sahih Gürciyû'l-asl cariyesidir. Hayatı muhıbbâne Hanım'a ihsan, Müşaruh ileyhin mülki müşterâsıdır diyü şerh verilmiş

Gulam Mehmed 1 re's

Hüseyn Bey'e, Merhum Şehvar zâde Sincar dağı (varganında?) alup hediye verdiği şerh verilmiş.

127) Turuncu kursak zerdüvâ beneş kürk	-	80 guruş
128) Def'a işleme havlu (Fi 7)	10 aded	70 guruş
129) Beyaz şal işleme	1 aded	48 guruş
130) Bez basma yasdık yüzü	11 aded	9 guruş
131) İşleme oya	2 aded	15 guruş
132) Beckârı işleme atlas seccade	-	66 guruş
133) Sağır kemer raht zincir baçalı, yıldızlı	1 aded	70 guruş
134) Beyaz oya	1 aded	2 guruş
135) Iye yiminu	2 aded	6 guruş
136) Mısır çarşafı	-	6 guruş
137) Oya ağır telli	2 aded	8 guruş
138) Yıldızlı kemer çubuk iki paçalı raht bilâ reşme	-	150 guruş

139) Sincâbî işleme seccâde	1 aded	30 guruş
140) Boyama	3 aded	2,5 guruş
141) Celâli alaca	-	7 guruş
142) Yeşil germsûr ve beyaz Kıbrıs kutnî	1 aded	11 guruş
143) Yemeni sâde. İki de sâde olmak üzere	2 aded	2,5 guruş
144) Hamam gömleği	2 aded	4 guruş, 1 rub'
145) Simli dizgin	1 çift	7 guruş 5 para
146) Ankara şalı	4 tob	41 guruş
147) Ay üzengi yıldızlı iki baçalı raht ma reşme	-	175 guruş
148) Oyalı yemeni	2 aded	7 guruş
149) Beyaz boğası	7 aded	10 guruş
150) Beyaz don	2 aded	2 guruş, 8 para
151) Beyaz zımbun	2 aded	3,5 grş. 6 para
152) Def'a don	2 aded	1 grş. 12 para
153) Def'a beyaz	-	2 guruş 16 para
153a) Def'a don	-	1,5 guruş
153b) Bez libade	2 aded	13 guruş
153c) Mavi kadife yasdık	5 çift	30 grş. 15 para
153d) Def'a don	2 aded	1 grş. 13 para
154) Halebî kuşak alaca	-	1 guruş 1 rub'
155) Bez kırmızı libâde	-	7,5 grş. 1 rub'
156) Kırmızı çuka bürde	-	4,5 guruş
157) Kıbrıs bürdesi	-	17 guruş
158) Telli şilte yüzü	-	9,5 grş. 1 rub'
159) Köhne kakum beneş kürk	-	9 grş. 5 para
160) Kıbrıs basması yasdık, mak'ad seccâde. Yasdık 12, mak'ad 3, seccâde 1 olmak üzere	16 aded	27,5 guruş
161) Birüncek işleme poşide destâr	2 aded	15 guruş
162) Çuka mak'ad	3 aded	18 guruş
163) bez 'atık mak'ad	-	1,5 grş. 1 rub'
164) Oya yemeni	2 aded	6 guruş
165) Beyaz havlu 2, hamam gömleği 1, olmak üzere	3 aded	3 guruş
166) Halebî çiçekli	-	10,5 grş. 1 rub'
167) Halebî tellice sincâbî çiçekli	-	8,5 guruş
168) Atlas parça (1 zirâ')	-	2 guruş
169) Boyama müsta'mel	2 aded	30 para
170) Gögez telli	-	10,5 guruş
171) Farsak kontuş çuka kablı kürk	1 aded	11 guruş
172) Çiçekli Haleb	1 aded	11 guruş
173) Def'a çiçekli Haleb	1 aded	6,5 guruş
174) Bendî bez kuşak	-	5 guruş

175) Bendî destâr	1 aded	6 grş. 1 rub'
176) Dülbend kuşak	1 aded	4 guruş
177) İşleme dülbend örtü	-	4 grş. 10 para
178) Boyama 'atîk	1 aded	3 guruş
179) Ocak perdesi	1 aded	1,5 grş. 1 rub'
180) Gazan	1 aded	9 guruş
181) Bez basma mak'ad	-	3 grş. 15 para
182) Beyaz libâde	1 aded	9 guruş
183) Kutnî entâri	-	13 guruş
184) Al çiçekli Haleb	1 aded	8grş. 12 para
185) Hama alacası	-	4 grş. 1 rub'
186) Hindî basma kuşak	-	5 grş. 1 rub'
187) Cedîd destâr bendî	-	15 grş. 1 rub'
188) Müsta'mel turuncu şal	15 aded	35 grş. 15 para
189) Kırmızı futa peşkir	5 aded	7 guruş
190) Sincab beneş kürk	-	32 guruş
191) Aydın bıçağı	5 aded	5 grş. 5 para
192) Kırmızı kahve peşkiri	-	3 guruş
193) Leblebi şeker	-	5 grş. 1 rub'
194) Def'a bir şeker	-	2 guruş 8 para
195) Yeşil ihram	-	4 guruş
196) Turuncu tellice Haleb	-	6,5 guruş
197) Çiçekli Haleb savâyî	-	15 grş. 1 rub'
198) Bendî destâr	-	15 grş. 1 rub'
199) Dülbend birüncek örtü	-	5,5 grş. 5 para
200) Halebî sarı çiçekli	-	6,5 guruş
201) Orta savâyî turuncu	2 aded	16 guruş
202) Bez bendî kuşak	-	4,5 grş. 1 rub'
203) Destâr bendî	-	12 grş. 15 para
204) Ağır oya	2 aded	5 grş. 15 para
205) Beyaz bez Musul	1 aded	5,5 guruş
206) Köhne kahve peşkiri	3 aded	5 grş. 15 para
207) Boğça	2 aded	3 guruş
208) İki yüzlü şal müs'tamel kuşak	-	62 guruş
209) Beyaz çiçekli savâyî	-	17 guruş
210) Halebî çiçekli	2 aded	12 guruş
211) Halebî sarı çiçekli savâyî	-	25 guruş
212) Muhtar (hasenî)	-	13,5 guruş
213) İşleme gökez şalı	-	31 guruş
214) Kıbrıs beyaz kutnî	-	2,5 grş. 5 para
215) Dülbend örtü	-	3,5 guruş

216) İşleme poside destâr	2 aded	15 guruş
217) İşleme oya	2 aded	10,5 guruş
218) Yanak sargısı kırmızı	2 aded	28 grş. 5 para
219) Çuka nemten	-	7 guruş
220) İşleme poşide destân mor	-	8,5 guruş
221) Kırmızı libâde	-	15 guruş
222) Beyaz telli taka bendî	-	25 guruş
223) Alaca entâri	-	9 grş. 1 rub'
224) Lâdin	1/2 kiyye	-
225) Halebî beyaz çiçekli	-	11,5 grş. 5 para
226) Halebî savâyî	-	13,5 guruş
227) Telli kırmızı savâyî	-	19 grş. 1 rub'
228) Alaca kutnî parçası	-	4 grş. 5 para
229) Bendî bez kuşak	-	6 guruş
230) Destâr bendî	-	11 grş. 1 rub'
231) Bila koza (7 zirâ')	-	12 guruş
232) Yemek makraması	-	3,5 guruş
233) Boyama	4 aded	1,5 grş. 2 para
234) Müsta'mel telli hmâyî şilte yüzü	-	11 grş. 5 para
235) Müsta'mel işleme poşide destâr	-	6 grş. 5 para
236) Çift mak'ad fereş	3 aded	30 guruş
237) Al telli zerr bâb	-	29 guruş
238) Beyaz telli müsta'mel kontuş kürk	-	17 guruş
239) Sarı çiçekli Haleb	-	7,5 grş. 1 rub'
240) Alacak evren şâhî	-	5 guruş 1 rub'
241) Alaca Haleb	-	2,5 guruş
242) Müsta'mel bendî destâr	-	5,5 guruş
243) Dülbind örtü	-	3 guruş
244) Yemeni	2 aded	3 guruş
245) Yıldızlı sagîr sini	-	5,5 grş. 5 para
246) Müsta'mel boyama	4 aded	1,5 grş. 15 para
247) Üstüfe bilâ koza parçası	3 aded	24 grş. 2 para
248) Mavi şalı beneş	-	18 guruş
249) Fıstıkî çiçekli Haleb	-	12 guruş
250) Hamûdî alaca	-	14 guruş
251) Şam alacası	7 aded	8,5 grş. 10 para
252) Sa'at kisesi	-	0,5 guruş
253) Destâr bendî	-	12 grş. 1 rub'
254) Dülbind kuşak	-	4 guruş
255) Hâlis dirâye (10 zirâ')	-	11,5 guruş
256) Sagîr boğça	-	1,5 guruş

257) Serpuşu Cezâyer	-	13 guruş
258) Mavi Halebî taka	-	4,5 guruş
259) Bağdâdî orta	-	27 guruş
260) Kutnî boğça	-	1,5 grş. 2 para
261) Akçe kisesi	-	2,5 grş. 1 para
262) Al kapud	-	15 guruş
263) Halebî taka	2 aded	82,5 grş. 5 para
264) Mavi zerr bâb	-	11,5 grş. 1 rub'
265) Mardin kırmızı molla peşkir	-	12 guruş
266) Gül şerbeti çiçekli Haleb	-	9,5 guruş
267) Halebî telli çiçekli	-	10 guruş
268) Bağdad 'abâsı	-	54 guruş
269) Sâde üstüfe (8,5 zirâ')	-	19 guruş
270) Destâr poşidesi	-	5 guruş
271) Soğ çağşır	-	11,5 guruş
272) İşleme turuncu şal seccâde	-	38 guruş
273) Soğ çağşır	-	8 guruş
274) Mavi telli Halebî savâyî	-	28 guruş
275) Suzenî işleme molla şal kuşak	-	75 guruş
276) Halebî sarı çiçekli	-	8 guruş
277) Yeşil tellice Haleb	-	17,5 guruş
278) Şam alacası	-	7,5 grş. 1 rub'
279) Bez bendî yazma kuşak	-	5 guruş
280) Bila koza (8 zirâ')	-	24 guruş
281) Alaca zihli	-	13,5 guruş
282) Kahve poşidesi	-	30 guruş
283) Boyama	-	1,5 guruş
284) Kabreli kebîr mum safrası	-	56 guruş
285) Çuka nemter	-	3 grş. 14 para
286) Kutnî entâri	-	14 guruş
287) Zerdîvâ paçası turuncu kürk	-	50,5 guruş
288) Çuka parça	-	3 guruş 1 para
289) Yemeni	-	1,5 guruş
290) Suzenî bendî mak'ad	-	5,5 guruş
291) Alaca entâri	-	9,5 guruş
292) Halebî yeşil telli	-	9,5 guruş
293) Hind Önlüğü, çitârî alaca	-	10,5 grş. 1 rub'
294) Destâr bendî	-	10,5 grş. 5 para
295) Bez işleme seccâde	-	11,5 guruş
296) Pirinç tebsi	-	2 guruş
297) Gögez kemer bend kuşak	-	30 guruş

298) Boğça	3 aded	3 grş. 1 rub'
299) Beckârî telli (3,5 zirâ')	15 aded	23 grş. 15 para
300) Çuka mak'ad	-	4 grş. 1 rub'
301) Penbe tellice Haleb	-	10 guruş
302) Orta savâyî turuncu	-	13,5 guruş
303) Şam alacası	-	9 guruş
304) Destâr bendî	-	15 grş. 1 rub'
305) Dülbend kuşak	-	4 grş. 5 para
306) Yemeni	0,5 tob	7 guruş
307) Tellî boğça	-	3 grş. 5 para
308) Beyaz Mısır çarşafı	-	8,5 grş. 1 rub'
309) Çuka çağşır	-	7 guruş
310) Sarı çuka beneş	-	15 guruş
311) Halebî beyaz çiçekli savâyî	-	23 grş. 5 para
312) Sinçab kubûrî çukaya kablı kürk	-	22 guruş
313) Zenecebe ve entâri	-	12 guruş
314) Kırmızı tellice Haleb	-	11 guruş
315) Şam alacası	-	9,5 guruş
316) Destâr bendî	-	14 guruş
317) İşleme yemek makraması	2 aded	6 guruş
318) İş makraması	2 aded	7,5 grş. 1 rub'
319) Mum safrası	-	22,5 guruş
320) Kahve peşkiri	-	8 guruş
321) Beyaz bez	-	5,5 grş. 1 rub'
322) Poşide destar sandal işleme	-	7 guruş
323) Al beneş kapud	-	13 guruş
324) Beyaz çiçekli Haleb savâyî	-	18 guruş
235) Şayak mak'ad	-	1,5 guruş
326) Gürcü gulâm	-	805 guruş
327) Gürcü câriye Mevlüde	-	520 guruş
328) Beyaz basma bendî kuşak	-	5,5 guruş
329) Kutnî	-	3 guruş
330) Çıtârî (Fi 5)	12 tob	60 guruş
331) Savâyî çiçekli	-	12 guruş
332) Beyaz bendî çiçekli (Fi 16) 3 aded	48 guruş	
333) Germsûr	4 aded	40 guruş
334) Bila koza üstüfe	2 aded	24 guruş
335) Bendkârî destâr (Fi 5)	11 aded	55 guruş
336) Musûl bezi	-	5 guruş
337) Mısırkârî çarşaf	-	5 guruş
338) Berber peşkiri ve işleme şal	2 aded	30 guruş

339) Muhibbâne Hanımın nukûd akçesi	-	1250 guruş
340) Hüseyin Bey'in akçesi	-	1400 guruş
341) Cedid sırmalı kadife yasdık mak'ad. Mak'ad 3, yastık 10 çift olmak üzere		350 guruş

CEM'AN YEKÛN : 11937 guruş

MİNHA'L İHRÂCÂT :

Harc-ı defter / Resm-i kalemiyye ve huddâmiyye / Delâliyye ve masarîf /

300 guruş 30 guruş 40 guruş

Beş aded harc-ı hüccet-i çiftlik maktu'u ve nafaka

80 guruş

YEKÛN'UL İHRÂCÂT : 450 guruş

SAHNÜ'L BÂKÎ : 11487 guruş

Hüseyin Bey'in: 5961 guruş hisse

Muhibbâne Hanım'ın : 5526 guruş hisse

Belge 11.

Suret-i Hatt-ı Hümayûn Şevket-makrûn (sahibine teslim oluna bir hılâfına taarruz olunmaya müteveffâ Çelik Mehmet Paşa'nın zevcesi Hâce Züleyhâ Hatun'un karındaşı müteveffâ-i müşârun ileyhin kayını Sübhânviridi Beyin nûkûd ve eşyası olmak üzere tahrîr olunup mübâşiri tarafından gelen defterin aynı suretidir.

<u>Eşya</u>	<u>Miktar</u>	<u>Değer</u>
1) Fârisî ve Türkî kitab	8 cild	-
2) Nukûd: 2332+ zencirli ve mücerreb 3992 + Macar 0440 + Mahlûlât altun 0113 + Has 0350 + (?) 1201 + 15 para		8428 grş.
3) Siyah Şami	1 aded	-
4) Kakum tulum	1 aded	-
5) Beneş Çuka	2 aded	-
6) Sade Germsür	1 aded	-
7) Hamsevî Takım	14 aded	-
8) Macar hâi entârî	1 aded	-
9) Destâr	10 aded	-
10) Sade Cedid kadife (emanet etmiş)	2 aded	-
11) Engüri Şalı donluk	1.5 aded	-
12) Sim Fıta	1 aded	-
13) Müsta'mel Çiçekli has Şal	1 aded	-
14) Kelle pûş	2 aded	-
15) Kırmızı beneş	1 aded	-
16) Cedid bilakosa	1 aded	-
17) Cedit Sade kapud	1 aded	-

18) Çuka beneş	2 aded	-
19) Dürbin	1 aded	-
20) Antakiye seri	1 top	-
21) Mütellâ akçe kesesi	1 aded	-
22) Kırmızı atlas	1 aded	-
23) Al kutni libâde	1 aded	-
24) Müsta'mel destâr	1 aded	-
25) Müsta'mel don gömlek	1 aded	-
26) Müsta'mel makrame ve havlu	1 aded	-
27) Eğrimendi	1 aded	-
28) Molla Halebî kuşak	1 aded	-
29) Saksonya kollu (?)	1 aded	-
30) Mardin parça	2 aded	-
31) Halebi telli takım	2 aded	-
32) Sade çiçekli	1 top	-
33) Muhtar mayı	1 aded	-
34) Çiçekli entâri	1 aded	-
35) Samur parçası beneş kürk	1 aded	-
36) Ma'den Şamdan ma'a takım	1 aded	-
37) Lazki ve zenne	1 aded	-
38) Tepesi zümrüt ve yakut abanos kabze simli hançer	1 aded	-
39) Kıbrîsi seccade 1, yastık 4	5 aded	-
40) Kahve tebsisi	1 aded	-
41) Mor çuka yemeni	1 aded	-
42) Beyaz zemin, sırmalı hava ma'a gömlek	1 aded	-
43) Müsta'mel germsud gerdân 1 kırmızı şal 1,	2 aded	-
44) Cedid (kurs) 3, ma'den 12	15 aded	-
45) Hamam takımı		
46) Lacivert şal kablı has kürk	1 aded	-
47) Turuncu şal kablı farsak	1 aded	-
48) Sade bilakosa	1 aded	-
49) Mavi çuka sim kabreli	1 aded	-
50) Beyaz molla Bağdâdiantari	1 aded	-
51) Elvan çuka donluk (emanet etmiş)	5 aded	-
52) Müsta'mel kare şal	1 aded	-
53) Müsta'mel şam has	1 aded	-
54) Düz kutni don	1 aded	-
55) Harcı mavi	1 aded	-
56) Çizme	1 çift	-
57) Sade samûrî (?)	3 çift	-

58) Kaplan post	1 aded	-
59) Sade sim kemer raht	1 aded	-
60) Sim yaldızlı kemer raht	1 aded	-
61) Sim sade kemer raht ve reşme	2 aded	-
62) Kara hisârî raht	1 aded	-
63) Nuhas kahve ibriği 13, kebir 1	14 aded	-
64) Kahve kase	15 aded	-
65) Cezayir ihrâmı	2 aded	-
66) Selâtin molla pistov kuburî (emanet etmiş)	3 çift	-
67) Müsta'mel çuka seccade	1 aded	-
68) Simli vezn ma'a palaska	4 aded	-
69) Simli hançer	1 aded	-
70) Piştov	6 aded	-
71) Beckari Nuhas (emanet etmiş)	25 aded	-
72) Tombak tarak (emanet etmiş)	12 aded	-
73) Sim tarak	22 aded	-
74) Karahisârî yaldızlı rikâb	1 aded	-
75) Uşak Seccade	1 aded	-
76) Havlinar (?)	1 aded	-
77) Çuka mak'ad	1 aded	-
78) Mütellâ Cedid havlu	1 aded	-
79) Mütellâ cedid destar poşidesi	3 aded	-
80) İşleme yağlık	2 aded	-
81) Oya yemeni	2 aded	-
82) İncili saat kesesi	1 aded	-
83) Köhne müsta'mel saat	1 aded	-
84) Kible-nümâ	2 aded	-
85) Püskülleri simli Şebeş kaytanı	2 aded	-
86) Şerit	2 aded	-
87) Şam kaytan (emanet etmiş)	3 top	-
88) Kutni 1, perdesi 2	3 aded	-
89) Sim bilezikli tüfeng	16 aded	-
90) Sim bilezikli def'a tüfeng	5 aded	-
91) Sade namlu temür	1 aded	-
92) Kabzası polad simlü kılıç	1 aded	-
93) Simli kılıç 5, sade 3	8 aded	-
94) Çuka kapud	1 aded	-
95) Tobmak yüzük 15, sim 2	17 aded	-
96) Altun toka 4, simli 1	5 aded	-
97) Sim düğme	2 aded	-
98) Tombak saat	7 aded	-

99) Altun basma saat (emanet etmiş)	1 aded	-
100) Sim basma saat	1 aded	-
101) Esb ve bargir ru's 23+3	26 aded	-
Eşyayı mezkureden kendüye ilbas için verilen		
102) Destar	2 aded	-
103) Zıbun	1 aded	-
104) Entâri	1 aded	-
105) Çameşuy	1 aded	-
106) Cagşır	1 aded	-
107) Kakum beneş kürk	1 aded	-
108) Şal-beneş	1 aded	-
109) -? mandesi	1 çift	-
110) Harçlık için guruş		250 guruş

۱

اسناد لرزه موسسارک و غیره در ذکر اول نور و غیره در ۱۱۲۵ هجری
 عوشر است اسناد الاجمعی لخواصها

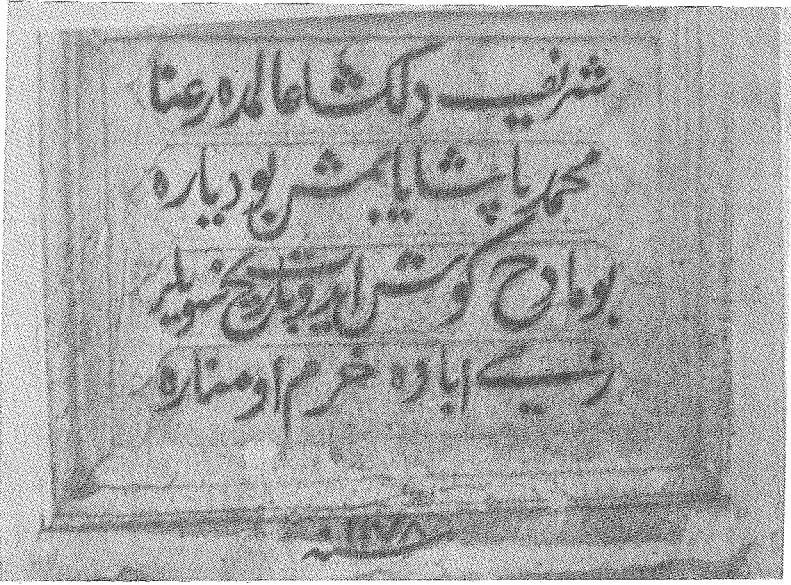
سراج اصناف	۲۴
خفای اصناف	۲۴
مطالعات	۱۸۵۰
علم	۵۴
توین	۱۷
جدید	۱
اندز	۵۴
سهم	۲۷
وزن	۱۴۸
کار	۳۷
سما	۷۴۵
سایر	۱۲
فر	۱۷۵
و ک	۱۱۵۰
محمد	۲۰۷۱
سوی	۲۰۰۰
الک	۱۱۷۱
الک	۰۰۹۰
اسما	۲۴۰۴
فت	۱۵۸۱
من	۰۰۶۷
فر	۰۶۲۹
فر	۰۴۶۵
در	۳۰۰۰
رون	۰۰۲۱۵
	۱۳۰۹۷۷

مسئله اول ...
مسئله دوم ...
مسئله سوم ...
مسئله چهارم ...
مسئله پنجم ...
مسئله ششم ...
مسئله هفتم ...
مسئله هشتم ...
مسئله نهم ...
مسئله دهم ...
مسئله یازدهم ...
مسئله بیستم ...
مسئله سی و نهم ...
مسئله چهل و نهم ...
مسئله پنجاه و نهم ...
مسئله شصت و نهم ...
مسئله هفتاد و نهم ...
مسئله هشتاد و نهم ...
مسئله نود و نهم ...
مسئله صد و نهم ...
مسئله صد و بیست و نهم ...
مسئله صد و سی و نهم ...
مسئله صد و چهل و نهم ...
مسئله صد و پنجاه و نهم ...
مسئله صد و شصت و نهم ...
مسئله صد و هفتاد و نهم ...
مسئله صد و هشتاد و نهم ...
مسئله صد و نود و نهم ...
مسئله صد و صد و نهم ...

مسئله اول ...
مسئله دوم ...
مسئله سوم ...
مسئله چهارم ...
مسئله پنجم ...
مسئله ششم ...
مسئله هفتم ...
مسئله هشتم ...
مسئله نهم ...
مسئله دهم ...
مسئله یازدهم ...
مسئله بیستم ...
مسئله سی و نهم ...
مسئله چهل و نهم ...
مسئله پنجاه و نهم ...
مسئله شصت و نهم ...
مسئله هفتاد و نهم ...
مسئله هشتاد و نهم ...
مسئله نود و نهم ...
مسئله صد و نهم ...
مسئله صد و بیست و نهم ...
مسئله صد و سی و نهم ...
مسئله صد و چهل و نهم ...
مسئله صد و پنجاه و نهم ...
مسئله صد و شصت و نهم ...
مسئله صد و هفتاد و نهم ...
مسئله صد و هشتاد و نهم ...
مسئله صد و نود و نهم ...
مسئله صد و صد و نهم ...

تلفیاتی حساب ...
۱۱۹۲۷
۱۱۱۸۷
۵۹۶
۸۰
۳۰
۴۰
۵۰
۶۰
۷۰
۸۰
۹۰
۱۰۰
۱۱۰
۱۲۰
۱۳۰
۱۴۰
۱۵۰
۱۶۰
۱۷۰
۱۸۰
۱۹۰
۲۰۰
۲۱۰
۲۲۰
۲۳۰
۲۴۰
۲۵۰
۲۶۰
۲۷۰
۲۸۰
۲۹۰
۳۰۰
۳۱۰
۳۲۰
۳۳۰
۳۴۰
۳۵۰
۳۶۰
۳۷۰
۳۸۰
۳۹۰
۴۰۰
۴۱۰
۴۲۰
۴۳۰
۴۴۰
۴۵۰
۴۶۰
۴۷۰
۴۸۰
۴۹۰
۵۰۰
۵۱۰
۵۲۰
۵۳۰
۵۴۰
۵۵۰
۵۶۰
۵۷۰
۵۸۰
۵۹۰
۶۰۰
۶۱۰
۶۲۰
۶۳۰
۶۴۰
۶۵۰
۶۶۰
۶۷۰
۶۸۰
۶۹۰
۷۰۰
۷۱۰
۷۲۰
۷۳۰
۷۴۰
۷۵۰
۷۶۰
۷۷۰
۷۸۰
۷۹۰
۸۰۰
۸۱۰
۸۲۰
۸۳۰
۸۴۰
۸۵۰
۸۶۰
۸۷۰
۸۸۰
۸۹۰
۹۰۰
۹۱۰
۹۲۰
۹۳۰
۹۴۰
۹۵۰
۹۶۰
۹۷۰
۹۸۰
۹۹۰
۱۰۰۰

تلفیاتی حساب ...
۱۱۹۲۷
۱۱۱۸۷
۵۹۶
۸۰
۳۰
۴۰
۵۰
۶۰
۷۰
۸۰
۹۰
۱۰۰
۱۱۰
۱۲۰
۱۳۰
۱۴۰
۱۵۰
۱۶۰
۱۷۰
۱۸۰
۱۹۰
۲۰۰
۲۱۰
۲۲۰
۲۳۰
۲۴۰
۲۵۰
۲۶۰
۲۷۰
۲۸۰
۲۹۰
۳۰۰
۳۱۰
۳۲۰
۳۳۰
۳۴۰
۳۵۰
۳۶۰
۳۷۰
۳۸۰
۳۹۰
۴۰۰
۴۱۰
۴۲۰
۴۳۰
۴۴۰
۴۵۰
۴۶۰
۴۷۰
۴۸۰
۴۹۰
۵۰۰
۵۱۰
۵۲۰
۵۳۰
۵۴۰
۵۵۰
۵۶۰
۵۷۰
۵۸۰
۵۹۰
۶۰۰
۶۱۰
۶۲۰
۶۳۰
۶۴۰
۶۵۰
۶۶۰
۶۷۰
۶۸۰
۶۹۰
۷۰۰
۷۱۰
۷۲۰
۷۳۰
۷۴۰
۷۵۰
۷۶۰
۷۷۰
۷۸۰
۷۹۰
۸۰۰
۸۱۰
۸۲۰
۸۳۰
۸۴۰
۸۵۰
۸۶۰
۸۷۰
۸۸۰
۸۹۰
۹۰۰
۹۱۰
۹۲۰
۹۳۰
۹۴۰
۹۵۰
۹۶۰
۹۷۰
۹۸۰
۹۹۰
۱۰۰۰

Resim 1. Çelik Mehmet Paşa'nın yaptırdığı Ovalıoğlu mahallesindeki caminin kitabesi

Resim 2. Çelik Mehmet Paşa'nın mezar taşı

T.B.M.M. TUTANAKLARINA GÖRE İSTİKLÂL MARŞININ KABULÜ

Yrd. Doç. Dr. Sebahattin AĞALDAĞ*

Birinci Dünya Savaşı 1914'de başlamış 1918'de bitmişti. Mondros Mütarekesinden sonra galip devletler, yurdun çeşitli yerlerini işgal etmeye başlamışlardı. Türk milleti bu işgalleri kabul etmeyerek direnişe geçmişti.

Mehmet Akif'te Anadolu'da başlayan milli direnişe katılma kararı alarak harekete geçti (1). Ankara'ya gelince Taceddin Dergahının şeyhi, Tekkeyi Akif'e verdi (2). Akif Ankara'ya geldiğinde henüz ordu kurulmamıştı. Kuvayi Milliye birlikleri düşmanla savaşıyordu. Bu sırada Konya'da isyan çıkmıştı. Akif halkı aydınlatmak için Konya'ya gitti (3). isyanın bastırılmasından sonra tekrar Ankara'ya geri döndü. Akif Konya'da iken Burdur Milletvekili olmuştu. Ankara'ya döndüğü zaman bunu öğrendi (4). Bir müddet sonra Kastamonu'ya giderek Nasrullah Camiinde Milli Mücadele ile ilgili vaazlar verdi. Burada bir vaazında elini göklere doğru kaldırmıştı, cemaatle dua ediyordu (5).

Ya ilâhi bize tevfikini gönder

Doğru yol hangisidir, millete göster

-Amin

Akif Kastamonu'dan 25 Kanunuevvel 1336 da Ankara'ya döndü. Burdur mebusu sıfatıyla I. T.B.M.M.'nin bütün mesaisine iştirak etti. Türkiye Büyük Millet Meclisi halkı Milli mücadeleye teşvik etmek için "İrşad Heyetleri" kurdu. Mehmed Akif bu heyetlerde de görev aldı. İrşad Heyetleri memleketin her tarafına dağıldılar. Bir irşad Heyeti de Garp Cephesine giderek Miralay İsmet Bey ile görüştiler. Garp Cephesi komutanlığı vatanın kurtarılması savaşında şiirin manevi kudret olduğunu gözönünde tutarak, askerleri şevklendirmek üzere bir marş yazılmasını arzu etmişti (6). Durum Mustafa Kemal Paşa'ya da iletildi. Bunun üzerine Maarif Vekaleti bir İstiklâl şiiri müsabakası açtı. 724 şairin girdiği yarışa, kazanacak olan şair, tuhaf bir sebeple girmiyordu. Çünkü kazanana para vereceklerdi. Akif içinde para olan bu müsabakaya nasıl girerdi? Ülkenin kurtulacağına para ile nasıl söylerdi?

Maarif vekili Hamdullah Suphi'ye göre bu şiiri ancak Mehmed Akif yazardı. 5 Şubat 1337'de O'na bir mektup yazdı (7). Bu mektubu alan ve iki defa okuyan Akif, İs-

*) S.Ü. Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi

1) Mithat Cemal, Mehmet Akif Ersoy, Ankara 1986, s. 115.

2) Emin Erişirgil, İslâmci Bir Şairin Romanı, Ankara 1986, s. 339; M. Cemal, a.g.e., s. 116.

3) E. Erişirgil, a.g.e., s. 342; M. Akif Ersoy, Safahat, İnkılap Aka Yayınevi, İstanbul 1966, s. XIX.

4) E. Erişirgil, a.g.e., s. 343.

5) Hasibe Mazıroğlu, "Mehmet Akif Ersoy", Ölümünün 50 Yılında Mehmet Akif Ersoy'u Anma Kitabı, Ankara 1987, s. 12.; M. Cemal, a.g.e., s. 116; E. Erişirgil, a.g.e., s. 344, 415.

6) M. Önder, İstiklal Marşı Belgeleri "Türk Edebiyatı Dergisi" sayı 158, s. 34; Rehber Ansiklopedisi, C.8, s. 372.

7) Mithat Cemal, a.g.e., s. 117; Hasan Basri Çantay, Akifnâme (Mehmet Akif), İstanbul 1966, s. 118.

İstiklâl Marşını kaleme almaya karar verdi. Taceddin Dergâhında zor şartlar altında şiirini yazıyordu (8). Kaldığı oda da köşede paslı bir semaver; yerde pösteği baharın geldiğini isbat etmek için Tekkenin yanındaki mezarlıkta biraz yeşillik vardı. Akif Tekkenin penceresinden bu yeşillığe bakarak,

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda,

derken, toprağın altını da düşünüyordu:

Şüheda fıskırarak toprağı sıksan şüheda! diyordu.

Akif şiirini bitirerek imzasız olarak (9) Maarif Vekaletine gönderdi. Kahraman ordumuza ithaf edilen İstiklâl Marşımız 10 kıta ve 41 mısradan ibaretti. İlk defa 17 Şubat 1921 de Sebilü'r-reşad Mecmuasında ve Ankara Hakimiyeti Milliye Gazetesinde, 21 Şubat 1921'de de Kastamonu'da çıkan Açık Söz gazetesinde yayımlandı.

Maarif Vekaleti yazılan şiirlerden yedisini seçerek, son seçimi yapmak üzere durumu meclise getirdi.

T.B.M.M.'sinin 26 Şubat 1921 tarihli oturumun 1. celsesinde Maârif Vekâletinin İstiklâh Marşı hakkındaki Tezkeresini görüştü (10).

Bu görüşme aynen şöyle geçmiştir.

1- İstiklâl Marşı hakkında Maarif Vekâletinden mevcut tezkere

REİS- Efendim evrakı varideye başlıyoruz. İstiklâl marşı hakkında Maarif Vekâletinden mevut tezkereyi tensip buyurursanız Maarif Encümenine gönderelim.

HAMDİ NAMİK B. (İzmit) Reis Bey mücade buyurun, bunun içinde Maarif Encümeninden bir zatında bir marşı vardır.

YAHYA GALİP B. (Kırşehir) - Efendim, İstiklâl marşı hakkında Maarif vekaletinden gönderilen parçaları tabettirelim.

REİS- Efendim, Maarif Encümenine gönderiyoruz. Rûfakayı ikramdan edebiyata merakı olanlar, edebiyatta ihtisası olan zevat lûtfen toplansın, tetkik etsinler.

YAHYA GALİP B. - Tabedilsin biz de bir defa görelim.

BESİM ATALAY B. (Kütahya)- Maarif Encümeni toplansın. Mütalaa edelim. Şu araya yazılsın. Herkesin mütalaa alınsın efendim. Mevzuu müzakere olmak için bir tanesinin intihabı lâzımdır. O da tabedilir.

HAMDİ NAMİK B. - (İzmit) Malumu alınız Maarif Encümeninin Reisi Mehmed Akif Bey'in de bir şiiri vardır. Onun için ayrıca bir encümen intihabını teklif ederim.

HASAN BASRİ B. (Karesi)- Mehmed Akif ozillete irtikâp etmez, Katiyen ona tezevül etmez. (Gürültüler)

HAMDİ NAMİK B.- Fakat Maarif Encümeninin Reisidir, bitaraf olmak lâzım gelir. (Gürültüler).

REİS- Encümeden geldikten sonra müzakere edersiniz efendim (Gürültüler)

HAMDİ NAMİK B. -Öyle Maarif Encümeniyle olmaz, bunu erbabı ihtisastan mürekkep bir encümen tetkik etsin.

REİS- Maarif Encümenine havalesini kabul edenler lütfen el kaldırsın.

8) E. Erişirgil, a.g.e., s. 349; Muhittin Nalbantoğlu, İstiklal Marşının Tarihi, İstanbul 1966, s. 118.

9) M. Cemal, a.g.e., s. 117; E.Erişirgil, a.g.e., s. 339.

10) T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, C.8, Ankara 1945, s. 434.

BESİM ATALAY B.- Olamaz erbabı ihtisastan müteşekkil bir encümen ister.

REİS - Tabı tevziini kabul edenler el kaldırsın. İndiriniz ellerinizi, aksini kabul edenler el kaldırsın. Tab ve tevzi edilecektir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1 Mart 1921 tarihli 2. Celsesinde Karesi Mebusu Hasan Basri Bey'in İstiklâl Marşı güftesinin Hamdullah Suphi Bey tarafından Meclis kürsüsünden okunmasına dair bir tavrı görüşüldü. Bu oturumu bizzat Mustafa Kemal Paşa idare etmiştir (11).

T.B.M.M.'nde bu görüşme aynen şöyle cereyan etti. Takdirinize arz ediyorum.

REİS PAŞA- Efendim iki tavrı vardır, arkadaşlardan Basri Bey'in Hamdullah Suphi Beyefendinin İstiklâl marşının kürsüden okunmasına dair teklifleri var.

MUHİDDİN BAHA B. (Bursa)- Hangi İstiklâl marşı, Basri Bey söyler mi?

BESİM ATALAY B. (Kütahya)- Daha kabul edilmedi efendim, bir encümen teşekkül edecektir.

HASAN BASRİ B. (Karesi) - Maarif Vekaletince yedi tanesi intihap edilmiş, bunlardan herhangi biri okunsun.

REİS PAŞA- Maarif Vekaletince intihap edilmiş olanlardan birisinin kıraatı tensip ediliyor.

MUHİDDİN BAHA B. (Bursa)- Hamdullah Suphi B., Basri B. hangisini isterlerse onu okusunlar.

REİS PAŞA- Efendim Basri Bey'in bu teklifini kabul buyuranlar lütfen ellerini kaldırsınlar... Kabul olunmuştur efendim.

REİS PAŞA- Hamdullah Suphi Beyefendi buyurun. (Şimdi gelir sesleri)

Maateessüf bu dakika için tehir ediyoruz. Geldikleri zaman söyleriz. İstiklâl marşlarından bir tanesinin kürsüden okunmasına Heyeti Celile karar vermişti.

HAMDULLAH SUPHİ B. (Antalya)- Arkadaşlar hatırlarsınız Maarif Vekaleti son mücadelemizin ruhunu terennüm edecek bir marş için şairlerimize müracaat etmiştir. Bir çok şiirler geldi. Arada yedi tanesi en fazla evsafı haiz olarak görülmüş ve ayrılmıştır.

SALİH Ef. (Erzurum)- İsimleri nedir?

HAMDULLAH SUPHİ B.- Ayrıca arz edilecektir. Yalnız vekalet yapmış olduğu tatvikatta fevkalade kuvvetli bir şiir aramak lüzumunu hissettiği için ben şahsen Mehmed Akif Beyefendiye müracaat ettim. Kendilerinin bir şiir yazmalarını rica ettim. Kendileri çok asil bir endişe ile terüddüt gösterdiler. Bilirsiniz ki bu şiirler için ikramiye vatedilmiştir. Halbuki bunu kendi isimlerini takrib etmek arzusunda bulunmadıklarını ve bundan çekindiklerini izhar ettiler. Ben şahsen müracaat ettim. Lâzım gelen tedabiri alırız ve icabeden ilanı yaparız dedim. Bu şartla büyük dini şairimiz bize fevkalade nefis bir şiir gönderdiler. Diğer altı şiirle beraber nazarı tetkikine arzedeceğiz.

İntihap size aittir. Arkadaşlar reyimi ihsas ediyorum. Beğenmek takdir etmek hususunda haizi hürriyetim. İntihabımı yapmışım, fakat sizin intihabınız benim intihabımı naksedebilir. Arkadaşlar bu size aittir efendim.

11) T.B.M.M. Zabıt Ceridesi C.9, s. 12-13.

İSTİKLÂL MARŞI

*Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak (Şiddetli alkışlar)
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.*

2

*Çatma; kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl,
Kahraman ırkıma bir gül ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, hakka tapan milletimin istiklâl. (Alkışlar)*

3

*Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım,
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım
Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.*

4

*Garbın âfakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet" dediğin tek dişi kalmış canavar?*

5

*Arkadaş yurduma alçakları uğratma, sakın
Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın.
Doğacaktır sana vadettiği günler hakkın..
Kim bilir belki yarın.. belki yarından da yakın. (Alkışlar)*

6

*Bastığın yerleri "toprak" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsanda, bu cennet vatanı. (Alkışlar)*

7

*Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda? (Alkışlar)
Şüheda, fışkıracak toprağı sıksan şüheda
Canı, cananı, bütün varımı alsın da hüda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda. (İnşallah sadaları)*

8

*Ruhumun senden, ilahi şudur ancak emeli,
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar-ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli*

9

*O zaman vecdile bin secde eder-varsa- taşım,
Her cerihamdan, ilâhi boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruhu mücerred gibi yerden naşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım. (Alkışlar)*

10

*Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet:
Hakkıdır, hakka tapan, milletimin istiklâl. (Sürekli alkışlar)*

Maarif vekili, kürsüde Âkif'in yazdığı İstiklâl marşını okuyarak bitirdi. Hemen her mısra alkış tufanına tutularak alkışlandı. Bazı mebuslar Âkif'in oturduğu tarafa bakıyorlardı ama onu göremiyorlardı. Çünkü o oturduğu yerde o kadar büzülmüştü ki onu görmek mümkün değildi. Mebuslardan Fazıl Paşa bir daha okunsun diye bağıyordu. Marş bir defa daha okundu (13).

O gün marş resmen kabul edilmiş değildi. Durum 12 Marz 1921'e kaldı.

1 Mart 1921'deki İstiklâl Marşı görüşmeleri bir başlangıçtır. Asıl görüşmeler T.B.M.M.'nin 12 Mart 1921 tarihli ikinci celsesinde oldu. Bu celse İkinci Reis Doktor Adnan Beyefendinin başkanlığında cumartesi günü saat 16.45 de başladı. 17.45 de nihayet buldu. Burada Maarif Vekâletinin İstiklâl Marşı hakkındaki tezkeresi görüşüldü. 72 sene önce bugün olay aynen şöyle cereyan etti (14).

MAARİF VEKİLİ HAMDULLAH SUPHİ B.

- Arkadaşlar, İstiklâl marşları hakkında Vekâlet tarafından vâki olan dâvet üzerine ne kadar marş elimize geçti ise bunları bir encümen marifetiyle tetkik ettirdik, neticeyi Heyeti Celilenize arzettik. Bunları görmek arzu buyurdunuz. Matbu olarak tevzi edildi efendim. Bir nokta üzerine nazarı dikkatinizi celbetmek isterim. Bu istiklâl marşları tarafı âlinizden tetkik edildikten sonra intihabımız hangi şiir üzerinde temerküz ederse ikinci bir muamele daha yapılacaktır. Bestekârlara yollayacağımız, bestekârlar dahi bize muhtelif besteler yollayacaklardır.

Anadolu mücadelesi uzun müddetlerden beri devam ediyor, bunu ifade etmek, bunun ruhunu söyletmek üzere yazılmış olan bu şiirler ne kadar evvel bir karara iktiran ederse şüphesizki daha fazla müstefit oluruz.

Heyeti celilenizden istirham ediyorum. Şiirler mütalâa edilmiştir. Bunu bir heyete mi, bir encümene mi verirsiniz? Heyeti Umumiyece bir karara mı raptedersiniz? Ne arzu buyurursanız yapınız.

REİS - Maarif Vekâleti bu İstiklâl Marşının bugün ruznameye alınarak müzakeresini arzu ediyor. Bugün müzakeresini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edildi efendim.

MUHİTTİN BAHA B. (Bursa)- Muhterem efendiler, söyleyeceğim sözlerin yanlış anlaşılmasını, bir maksadı mahsusa hamededilmemesini teminen iptüdaen bir hakikatten bahsedeceğim; bu Milli Marş müsabakası ilan edildiği zaman müsabakaya ben de iştirak etmek istedim. Fakat bu mesele öyle bir cereyan almıştır ki, bendeniz bu müsabaka işinden sarfınazar ediyorum. (M) imzalı şiir bendenizindir. Bunu ithal buyurmayınız.

13) E. Erişirgil, a.g.e., s. 362.

14) T.B.M.M. Zabıt Ceridesi cilt 9, Ankara 1954, s. 85-90.

Gene Kemalettin Kâmi namında biri vardır ki, aynı sebepten dolayı gazetemizde kendi şiirini geri almıştır. Bunun üzerine mütalâanızı beyan buyurursunuz. Bir Encümeni edebi mi teşkil edersiniz, ne yapılacaktır. Ona göre.

REİS- Burada bir mesele var. İstiklâl marşlarını doğrudan doğruya Heyeti Umumiyede müzakere ederek bir karar mı vereceksiniz, yoksa bir encümene mi havale edeceksiniz?

YAHYA GALİP B. (Kırşehir) - Burada olsun hepimiz anlarız.

BESİM ATALAY B. (Kütahya) - Efendim şiirler iki türdür. Ya hisleri mâkasidir, yahut derin veyahut ağlatıcı bir ruhun, ağlatıcı bir galeyanın aksidir. Şiir bu iki şekil üzerine doğarsa makbul ve muteberdir. Dünyada o şiirlerki halk arasında yaşar. Ya yüksek ve bedii bir histen doğar. Böyle olmayıp da ısmarlama tarikiyle yazılırsa bu şiirler yaşamaz. Efendiler, bizim Cezayir Marşımız vardır. Bu; halk arasında yaşıyor. Bu müsabaka ile yazılmamıştır. Bu; ağlayan bir ruhun, eline silahını alarak düşmana koşan, vatanına koşan bir ruhun hissiyatını terennüm eder.

Marseyyez'in nasıl söylendiğini bilirsiniz. İnkılâbı Kebir esnasında -silahını almış- koşan bir gencin söylediği bir şiir birden bire taammüm etmiştir. Evvela bu gibi şiirlerin memleketin maruz kaldığı felakete -ağlayarak, titreyerek- evvela güftesi değil, bestesi söylenir. İsmarlama şiirlere verilecek memleketin parası yoktur.

HAMDULLAH SUPHİ B. (Antalya) - Arkadaşlar, bir hata üzerine, bir galatı rüyet üzerine dikkati alinizi celbetmek isterim. Bilhassa para meselesi ile bu şiirler arasında bir münasebet bulmak, gayet yanlış bir noktai nazardır.

Memleketin kuvayi milliyesi ve maneviyesi vardır. İstihlâsı vatan mücadelesini yapan milletin vekilleri, onun vekillerinin vekilleri halkın heyecanını ifade etmek üzere memleketin şairlerine müracaat etmiştir. Bu şairler ilk defa şiirlerini yazmamışlardır. Arkadaşlar, bize şiirlerini yollayan şairler, seneler arasında bütün memleketin kederlerini, ıstıraplarını, bütün mefahirini söyleyen şiirler yazmışlardır. Demek ki para mukabilinde şiir mevzu bahis değildir. Biz halkın ruhunu, heyecanını ifade eden şiirler yazmaları için şairlerimize müracaat ettik. Hiç birisi para hakkında bir şey söylememiştir. Geçen defa işaret ettiğim gibi nazarı dikkatinizi celbediyorum.: Mehmed Akif Bey -ki bu, şairler arasında para meselesinden kaçınan arkadaşlarımızdan birisidir. Zaten senelerden beri en yüksek enilâhi bir belagatla yazmıştır. Yeniden yazmaktan çekinmesi; bazılarının hatırına para gelir, diye korkmasındandır ve ona binaen yazmamıştır. Ben gelen şiirleri okuduktan sonra, bu işde vazifedar ettiğiniz bir arkadaşınız sıfatı ile, arzu ettim ki bir kuvvetli şiir daha bulunsun ve kendilerine müracaat ettim. Bunun üzerine kendileri de bir şiir yazdılar, gönderdiler. Besim Atalay Beyin halk şiirlerinin bilhassa büyük vakayii milliyeye taalluk eden şiirlerin -bir siparişi mahsus üzerine doğmadığı sözü gayet vârittir. Yalnız bizim şimdye kadar mevcut olan şiirlerimiz bugünkü mücadelemizi ifade etmiyorsa şairlerimizin kendi duygularını ifade etmeleri katiyen doğru değildir. Kendileri şu noktalarda haklıdır: Bütün şiirler ve bütün milli şiirler cihanın en maruf olan şiirleri, halk hareketleri arasında doğmuş olan şiirlerdir. Fakat itiraf ederim ki bu şiirler aramızda daha doğmamıştır. Doğmasını arzu etmek bizim için bir vazifedir. Şairlerimize müracaat ettik ve bize çok güzel şiirler yazdılar. Bu şiirler arasında intihap hakkı Heyeti Alinize aittir. Şiirleri okuyunuz. Ben istirham ediyorum ki bir an evvel bu şiirin bestelenmesi için bir karar ittihaz ediniz ve bütün milletin lisanına geçmesi için isticlal buyurunuz, bir karar veriniz, tebliğ ediniz, ben de mesaimin ikinci kısmına geçeyim.

DOKTOR SUAT B. (Kastamonu)- Beyler esasen meslekim şiirle edebiyatla işgale müsait değildir. Bu itibarla arzedeceğim. Ancak Hamdullah Suphi Beyin geçenlerde bu kürsüde, bu şiirleri inşat ettiği vakit, Mecliste büyük bir gürültü olmuştu. Ondan anlaşılıyor ki İstiklâl Marşı olarak bu şiirlerden birisinin intihap edilmesini teklif ederlerse

çok güzel bir şey olacak. Bendeniz Âkif Beyin diğer eserlerini de okumuşum. Esasen bir marş; bir milletin heyecanlarını, tahassüsünü terennüm etmek itibarıyla kıymetli ise, Âkif Beyin son yaptığı İstiklâl Marşından evvel inşaat etmiş olduğu şiirler, zaten bidayeti inşaatından çok evvel bizim hissiyatımızı ifade etmiştir. Kendisinin memleketin tahassüsüne karşı ne kadar kuvvetli bir kudreti şiiriyesi olduğunu ve Garp ve Şark âlemi hakkındaki taahhüsünün en güzel numunelerini (Safahat) isimindeki eserleri gösterir. Bu itibarla bu kahramanı edebîi tebciil etmemek elden gelmez. Bendeniz kendi namıma Mehmed Âkif Beyin büyük bir ünvan ile tertip ettiği eseri tetkik etmek istemem. Tahsilen bu meselede bunların içine yazmış olduğu marşların en güzeli İstiklâl Marşıdır. Bundan evvel de mecliste büyük bir vecd uyandırmıştır. Onun için durudiraz mütâala etmesizin bunun tasvip edilmesini teklif ederim.

HACI TEVFIK EFENDİ (Kangırı) - Efendiler, bendeniz bu şiirin şu hakikat kürsülerine nasıl çıktığımı tahayyür ediyorum. Bunu Meclise Maarif kendisi intihap eder, kendisi tercih eder, kendisi yapar. Gerçi şiir bir meziyettir, gerçi şiir bir ziverdir, lâkin bir hayaldir. Bu kürsü hakikate çıkması doğru değildir. Eğer tercihi lazım geliyorsa Âkif Beyin şiiri gayet güzel yazılmıştır. Lâkin biz bugün âşiyanda değiliz. Millet Meclisinin kürsüsünde olduğumuzu unutmayalım, bunu Maarif encümeni kendisi mütalaa etsin, kendisi takdir etsin. (Doğru sesleri)

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) - Arkadaşlar mesele gayet mühimdir. Eğer bu marş milletin ruhunu kavrayabilecek bir marş ise onda ufacak bir yakışıklılık diyelim, sonra o marş için pek büyük düşüklük verir. Biraz serbest söyleyemiyorum, kusura bakmayınız. Burada edebî tenkikata girişecek değilim. Binaenaleyh yalnız fikrimi kısaca arzedeceğim. Katiyen Hamdullah Suphi Beyin isticaline iştirak edemem, (Biz ederiz sesleri).

* Edemem; zira bir kere bu marş milletin ruhuna tercüman olacak bir marş olmalı. (Gürültüler) Müsade buyurunuz.

REİS- Kesmeyelim, böyle müzakere edemeyiz ki.

TUNALI HİLMİ B. (Devamla) - Bu o kadar müzakereye lâyıktır ki siz takdir edemezsiniz.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) - Reis Bey Usulü müzakere hakkında söz isterim. Müsaade buyurur musunuz? Şiirler sahiplerinin maidir. Beğenirsek rey veririz, beğenmezsek rey vermeyiz. Herkesin muhterem şahsiyetine tecavüz etmeyerek kabul edelim veyahut etmeyelim rica ederim.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu)- Gerek bu şiire gerek şu manzumelere karşı bir şey söyledim mi ki böyle söylüyorsunuz? İsim zikretmedim. İyi dinleyiniz, kulaklarınızı açınız. Arkadaşlar iştirah ederim. Bunu, bir encümeni mahsusu ebedi teşkil edelim, bu manzumelerin birini intihap etsin. Asıl ruhu mesele budur. O encümeni mahsus intihap ettiği manzumenin sahibini çağırır, der ki ona, şu mısraları terkederseniz veya şu mealde tebdil ederseniz ve şu kelimenin bununla tebdili elzemdir, o zaman o manzume daha parlak olur. Sahibi muvafakat eder ve manzume daha iyi olur. İştirah ederim, bu noktaya dikkat buyurunuz. Arkadaşlar manzumenin baştan başa iyi olmasını bütün samimiyetimle arzu ediyorum ve bu teklifte bulunuyorum. (Gürültüler) Müsaade buyurunuz bana biri imzalı biri imzasız iki mektup geldi. Bu mektupta deniliyor ki: Diğer verilmiş olan manzumeleri de okuyunuz, onların içinde; intihap edilmiş olanlardan daha muvafıkı vardır. (Handeler) (Memiş Çavuş sesleri) Sahibi mektup Garp ordusuna gitti. İmza ile gösterebilirim. Arkadaşlar tekrar ısrar ediyorum, bir encümeni mahsus edibi teşkil edilmelidir. Ve intihap onun reyine bırakılmalıdır. (Hayır hayır sesleri) (Gürültüler)

REİS- Efendim müsade buyurunuz. Trabzon mebusu Celâl Beyin İstiklâl Marşı ile bir takriri var.

Risaleti Celileye

Mingayrihaddin karaladığım gayrimatbu İstiklâl Marşının Meclisi Âli huzurunda kıraat olunmasını teklif ederim.

Trabzon Mebusu
Celâl

REİS- Müsade buyurunuz rica ederim. Zannediyorum ki, bu Heyeti Celilelerine dağıtılan manzumeler müddeti muayyene zarfında toplanıp da şimdi intihap edilenlerdir. Bunun müsabakaya ithali kabil mi dir efendim? (Hayır hayır sesleri)

İHSAN B. (Cebeli bereket)- Şekil aramıyoruz. İyi ise dinleyelim. (muvafık sesleri)

REİS - Efendim müsade buyurunuz. Tekrar ediyorum. Muayyen bir zaman zarfında marş müsabakası ilan edildi. Onlardan Maarif Vekaleti intihap etmiş, göndermiş. Şimdi bu gönderdiği marşlardan birinin intihabını Heyeti Umumiyede kendisi takip ediyor ve müzakere ediyoruz. Bu meyanda birisi bir marş gönderiyor. Bunu kabul ettikten sonra yarın vâki olacak müracaatları da reddedemeyeceğiz.

REFİK B. (Konya)- Nasıl reddedeceksiniz? İlânihaye devam edecektir.

İHSAN B. (Cebelibereket)- Marş lâzımdır. Hangisi güzel olursa o lâzımdır.

REİS- Bu marşın okunmasını kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın... Kabul edilmedi efendim.

HAMDİ NAMİK B. (İzmit)- Efendiler millî bir marş yapmak ihtiyacı hasıl olmuş. Maarif Vekâleti şairleri müsabakaya davet etmiş, bir çok şiirler içerisinden birkaç parça intihap ve tabedilmiş. Bendeniz anlamıyorum. Bu bir Meclisi Millî işi midir? Bir encümeni edebî işi midir? (Millet işidir sesleri) Millet işidir. Şüphesiz efendiler, fakat malûmu âliniz şiir meselesi bir sanat meselesidir. Eğer bunu tercih etmek hakkını biz deruhte ediyorsak aramızda şiirle tevvegul etmiş arkadaşlarımızdan bir encümeni edebî teşkil edelim, onlar tetkik etsinler. Geçen gün bu maksatla söylediğim bir söz suitelakiye uğramıştır. Binaenaleyh eğer bunun tetkiki için içimizden bir encümen teşkil etmeyecek olursak o hak doğrudan doğruya Maarif Vekaletine aittir, noktai nazarını izah etsin ya kabul edersiniz, yahut kabul etmezsiniz. Bunun uzun uzadıya sürünmesine hacet yoktur. (Gürültüler)

HÜSEYİN B. (Elaziz) - Maarif Vekaletine ne kadar şiir verilmiş ise onlar yeniden bir encümene verilsin ve orada yeniden tetkik edilsin.

MAARİF VEKİLİ HAMDULLAH SUPHİ B. -Arkadaşlar, Refik Şevket Beyin sözünü tekrar ediyorum. Bu şiirler mevzubahis olduğu vakit lüzumsuz yere, hatta arzumuz hilafında şiirler yazmış olan arkadaşlarımız için böyle bir söz buradan çıkmamalıdır. Bahusus ki, arkadaşlar ısmarlama sözü ve halkın tercümanı olmaz sözü yanlıştır. Çünkü halkın mümessilleri olan sizlerin huzurunda okunan şiirin Heyeti Aliyeniz üzerindeki âzami tesirine bendeniz de şahit oldum. Eğer halk üzerine olan tesirini anlamak için kendi kalbinizden başka miyarınız varsa o başkadır. Eğer halkın teessürünü kendimiz anlayacak olursak halkın kalbini de anlamış oluruz. Şimdi arkadaşlar bendeniz diyeceğim ki: Yeni bir encümeni edebiye havala edersek bir fayda mutasevver olabilir. Eğer encümen kararını verip bitirecek ise. Fakat zannediyorum Meclisinizin verdiği karar ve ısrar ettiği nokta, kendisinin bu işi halletmesidir. O halde encümenden çıkıp yine Heyetinize gelecektir. Yine bu vaziyet hasıl olacaktır. O halde burada yedi tane şiir vardır, Riyaset bunları ayrı ayrı reye vez'etsin, hangisi tarafınızdan mazharı takdir olursa onu kabul edersiniz. (Doğru sesleri)

REİS- Efendim müzakerenin kifayetine dair takrirler vardır. Müzakerenin kifayeti-ne reye koyacağım. Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın... Kabul edildi.

Kırşehir mebusu Yahya Galip Beyin bir takriri var.

Riyaseti Celileye

Muhittin Beyin inşad ettikleri marşın kürsüde okunmasını teklif eylerim

12 Mart 1337

Kırşehir Mebusu
Yahya Galip

REİS- Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul edilmedi efendim.

Efendim Muş Mebusu Abdülgani Beyin bir takriri vardır.

Riyaseti Celileye

İstiklâl Marşı Maarif Vekaletince müsabaka vaz'edilmiş ve intihab yine vekâleti mezbureye ait bulunmuş olduğundan ve Meclisi Âli bir meclisi edebî olmadığından intihabın dahi Maarif Vekâletine ait olduğunu arz ve teklif eylerim.

12 Mart 1337

Muş Mebusu Abdülgani

REİS- Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmedi efendim.

Efendim Saruhan Mebusu Avni Beyin takriri vardır.

Riyaseti Celileye

İstiklâl Marşı vatani bir parça olmakla beraber her halde şayanı teslimdir ki şiiri, musikisi, vatani olması lazım gelen bu marşın tetkiki her halde bir ihtisas ve ehli hibre meselesidir. Binaenaleyh, bu marşın tefrik ve kabulü için erbabı ihtisastan mürekkep bir encümene tevdi ve badehu bestelenmesini teklif eylerim.

12 Mart 1337

Saruhan Mebusu

REİS- Efendim bu teklifi kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmedi.

Şimdi efendim müzakerenin kifayetine dair muhtelif takrirler var. Yahut her marş Heyeti Aliyenizin reyine koyalım.

HASAN BASRİ B. (Karesi)- Reis Bey, bizim bir takririmiz vardır. Suat Beyin de bir takriri var.

REİS- Meclisi Âli reyini ne suretle izhar ederse ondan sonra anlaşılacaktır.

Riyaseti Celileye

Müzakerenin kifayetini ve Mehmed Âkif Beyin İstiklâl Marşının kabulünü teklif eylerim.

12 Mart 1337

Kastamonu Mebusu
Dr. Suat

Riyaseti Celileye

İstiklâl Marşının şubelerce teşkil edilecek bir encümeni mahsus tarafından tetkik ve tasdik olmasını teklif eylerim.

12 Mart 1337

Bolu Mebusu
Tunalı Hilmi

REİS- Bu takriri kabul edenler lûfen ellerini kaldırsın. Reddolundu.

Riyaseti Celileye

Şiirin besteye gelip gelmemesi meselesi vardır. Şuara ve bestekârlardan mürekkep bir encümen teşkilini teklif eylerim.

12 Mart 1337
Ertuğrul Mebusu
Necip

REİS- Aynı mealde birçok takrirler vardır. Necip Beyin takririni kabul edenler lûfen ellerini kaldırsın. Reddedildi.

Riyaseti Celileye

Bütün Meclisin ve halkın takdiratını celbeden Mehmed Akif Beyefendinin şiirinin tercihan kabulünü teklif ederim.

12 Mart 1337
Karesi Mebusu
H. Basri

Riyaseti Celileye

İstiklâl Marşlarını matbu varakalarda hepimiz ayrı ayrı tetkik ettiğimiz için encümene havalesine lüzum yoktur. Mehmed Akif Beye ait olanının Milli marş olarak kabulünü teklif ederim.

12 Mart 1337
Bursa Mebusu
Operatör emin

Riyaseti Celileye

Kaffei ervahı islâm üzerinde kıraati heyecanlar tevlit edecek derecede icazkâr olan büyük İslâm Şairi Mehmed Akif Beyin marşının takdiren kabulünü teklif eylerim

12 Mart 1337
Bitlis Mebusu
Ziya

Riyaseti Celileye

Ötedenberi İslâmın ruhnevaz şairi Akif Beyefendinin İstiklâl Marşı her vechile müreccah ve Meclisi Alinin ruhu maneviyesine evfak olmakla kabul edilmesini teklif ederim.

12 Mart 1337
Isparta Mebusu
İbrahim

Riyaseti Celileye

Mehmet Akif Bey tarafından inşat edilen marşın kendi tarafından kürsüde kıraat edilmesini teklif eylerim.

12 Mart 1337
Kırşehir mebusu
Yahya Galip

REİS- Bu takrirlerin hepsi Mehmet Akif Beyin şiirinin kabulünü mutazammındır. (Reye sesleri). Müsaade buyurunuz efendiler.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) - Reis Bey müsaade buyurursanız Mehmet Akif Beyin marşının reye vaz'ından evvel bendeniz ufacık birşey rica edeceğim. Tepdil edilmesinin ihtimali vardır.

REİS- Müzakere bitmiştir efendim rica ederim.

SALİH Ef. (Erzurum)- Bendeniz birşey arzedeceğim.

REİS- Müzakere bitmiştir. Maarif Vekâletinin teklifi vardır. Her marşı ayrı ayrı reye koyunuz diye teklif etmişti. Her marşın ayrı ayrı reye vaz'ını kabul buyuranlar lütfen el kaldırsınlar. Kabul edilmedi. O halde bu takrirleri reye koyacağız. Basri Beyin takririni reye koyuyorum. (Basri Beyin takririni tekrar okundu)

REİS - Basri Beyin takririni kabul buyuranlar ellerini kaldırsın. Kabul edildi efendim. (Gürültüler ve red sedaları)

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan)- Reis Bey, Mehmet Akif Beyin şiirinin aleyhinde bulunanlar da ellerini kaldırsın ki ona göre muhaliflerin miktarı anlaşılsın. (Muvafaktır sadaları)

REİS- Bu takrir kabul edenler, yani Mehmet Akif Beyefendi tarafından yazılan marşın İstiklâl Marşı olmak üzere tanınmasını kabul edenler lütfen el kaldırsın. Ekseriyeti azîme ile kabul edildi.

MÜFİT Ef. (Kırşehir)- Reis Bey yalnız bir şey arzedeceğim. Hamdullah Suphi Bey'in bu marşı bu kürsüde bir daha okumasını rica ediyorum. (Gürültüler)

REFİK B. (Konya)- Milletın ruhuna tercüman olan işbu İstiklal Marşının ayakta okunmasını teklif ediyorum.

REİS- Müsaade buyurunuz efendim. Heyeti muhtereme bu marşı kabul ettiğinden tabii resmi bir İstiklâl Marşı olarak tanınmıştır. Binaenaleyh ayakta dinlemeniz icap eder. Buyurunuz efendiler;

(Hamdullah Suphi Bey İstiklâl Marşını kürsüde okudu, âzayı kiram kaimen sürekli alkışlar arasında dinlediler):

İstiklâl Marşı Maarif Vekili tarafından okunurken Meclisin içindekiler, dinleyici localarında bulunanlar Akif'i görmek istiyorlardı. Onun oturduğu tarafa baktular, kimse onu göremedi. O biraz önce salondan çıkmıştı (15). Belki heyecanından belki de tevazudan.

Mehmet Akif'in yazmış olduğu İstiklâl Marşı Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından İstiklâl Marşı olarak kabul edildi. Akif, İstiklâl Marşına devletçe tahsis edilen 500 lirayı almadı. O zaman için 500 lira büyük paraydı. O parayla neler alınmazdı. Ankara'da yağmurlu havalarda, bazan Baytar Şefik Beyin muşambasını giyerek Meclise giderdi. Şefik Bey onun bu halini görünce (16).

- Akif Bey şu mükâfatı reddetmeyip te kendine bir muşamba veya palto alsaydın daha iyi olmaz mıydı? diyeceği tutmuştu. Onun bu sözüne çok güvenmişti, bir zaman onunla konuşmadı.

İstiklâl Marşını Safahat'ın içine niye koymuyorsun? diyenlere

- O, benim değilki milletimindir! diye cevaplıyordu (17).

15) E. Erişirgil, a.g.e., s. 363.

16) E. Erişirgil, a.g.e., s. 363.

17) E. Erişirgil, a.g.e., s. 363.

Akif'in ölümünden kısa bir müddet önce, aralarında Hakkı Tarık Us'unda bulunduğu misafirler, üstadı ziyarete gelmişlerdi. Üstat bitkin bir halde olduğu için yatağına uzanmıştı. Söz, İstiklâl Marşına intikal etmiş ve misafirlerden biri (18)

- Acaba yeniden yazılsa daha iyi olmaz mı? demişti.

Bitab bir halde yatan Akif birdenbire başını kaldırarak kesin bir cevap verdi.

- Allah bir daha bu millete bir İstiklâl Marşı yazdırmamın! dedi.

Evet, Allah bir daha bu memleketin bu milletin istiklalini tehlikeye düşürmesin, milleti bir daha İstiklâl Marşı yazdırmaya mecbur etmesin. Aziz Büyüğümün hatırası önünde saygı ile eğilirim.

18) M. Akif Ersoy, Safanat, İstanbul 1966, s. 521.